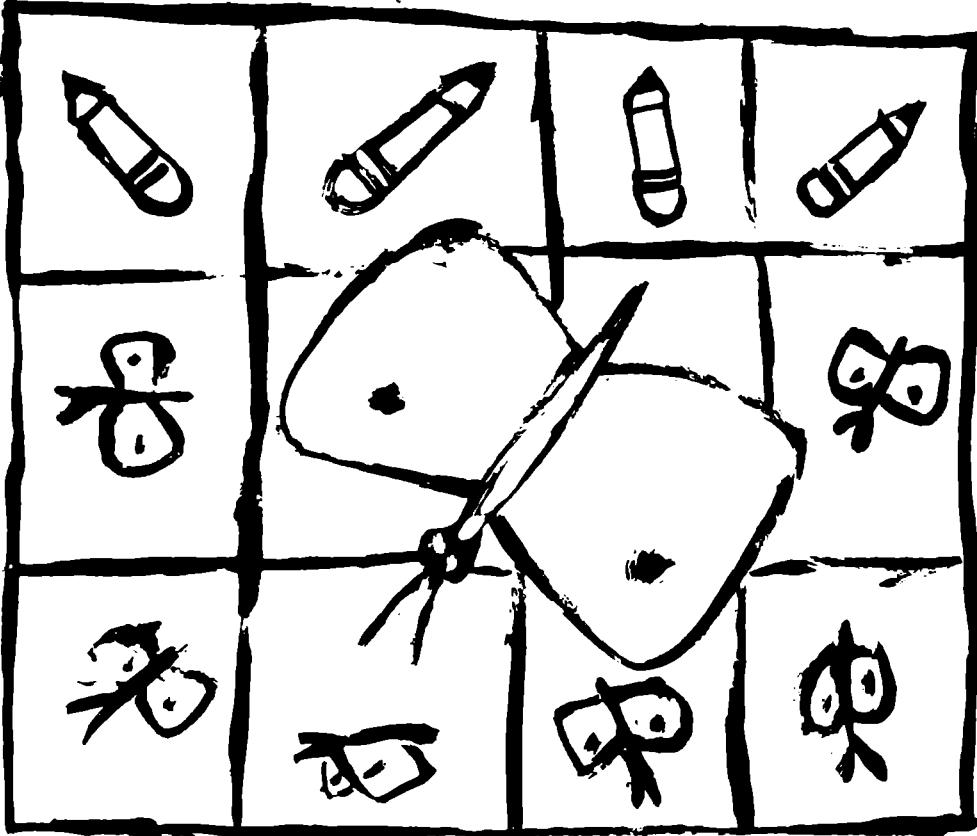

كېنگىز

19

يول درگىسى نين اوشاقلار اوچون علاوهسى
شهرىور ۱۳۷۱

○ کپنگ

شهریور ۱۳۷۱

بول در گیسی نین او شاق لار او چون علامه مسی ○

باش یازاری: ع. ابو طه ○

حاضری لایانی: قهرمان نورانی ○

ای چیندہ کی لر:

گوژه ل ماهنی □ کپنگه نامه گلیر □
تئللى ساز □ نشجه او زه بیلمه ریک □
ناغیلین کوچه با جالاری □ او شاق لار لا
هنرمندلر □ جدول

□ کپنگم کپنگ... □ دی سلیمیزی
اویره نک □ تیکان کولو □ بوجکلر □
تعجب ائتمه بین □ دین تعليماتی □
او شاق فولکلورو □ تای قولاق □ ان

ان ياخين دوستونوز کيمدیر؟

ياخشى دير. آنجاق كتابين اهمىتى اوندان دا اوستوندور. شبھەسىز كى، تعطيل گونلرinden هر بىرىنىز ناغىل و شعر كتابindan توتدو، مختلف مجله و گوندەلىكلىرىجن بىر زاد او خوموشسوز. بىر چوخ شاعير، يازىچى و هنرمندله تانىش اولموشسوز. اونلارين حسلرينى دوشونجەملرىنى اوئرەنميشىز.

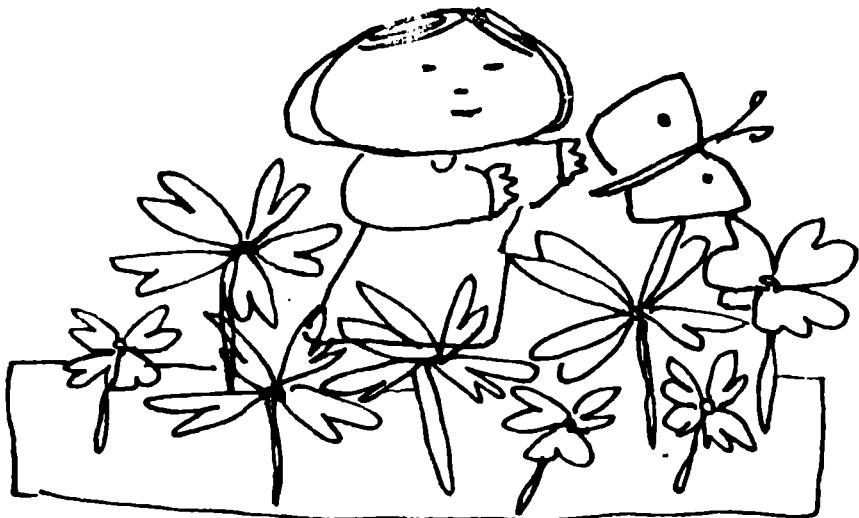
من اميىم كى، سىز بوش واختلارىنىزى ايتىرمەدن او بىو (كتابى) قىزىل كىمى عزىز ساخلايىبسىز، و فرستىدىن استفادەه ائدهرك كتابين دىگىلى سۆزلىرلە

بويانميش صحىفەلرinden او خويوبسونوز.
بىلىرم كى، هامىنىز بؤيوك و ايشيقلى گلهجك آرزو سوندا سىز. بىرىنىز دوكتور، باشقانىزدا معلم، مهندىس و... اولماق اىستەييرسىز. آنجاق بونلارين هامىسى تكجه مطالعه سايىسىنده او لا بىلر. يالنىز كتاب او خوماقلا!

دوغرودان، ايندىيەجىن ان ياخين دوستوزون كىم اولوب، هارادا اولدوغۇنا فيكىرلىشىپ سىنيزىمى؟ او لا بىلىسىن كى، فيكىرنىز بىر آز چاشىپ اويان- بويانا گئتسىن. آنجاق بىر آز دقتە دوشۇنسەنىز، اونون آدىنى تاپا جاقسىزىز. بلى، ان ياخين دوست كتاب دير. سىزە دوز يىسۈل گؤسترەن، سىزى چوخ سئىلەندىرەن، گۈزەل و اينجە سۆزلىرلە سىزى قارشىلابان، اوئيود و بىلىك، وئرەن دوست، كتاب دير. سىز هر يئرده اولسا زادا، او

گزىب سىزى تاپار. او، سىزى سئوير، بىس سىزىدە اونو سئومەلىسىز. يايىن تعطيل گونلرinden آز قالىر. مدرسه زىڭلەرنىن چالىنما سىسى گۈزۈزون اوئوندەدىر. يئرى گلمىشكىن سوروشورام: بو قىمتلى گونلرى نئچە كئچىرىرسىز؟ كتاب او خوماقلا، يو خسا يالنىز اويون اويناماقلە؟ من، او يو نور دە ائتمك اىستەمېرەم. او دا اوز يئرىنده

کپنگم کپنگ...

□ فاطمه باقر المؤسوی

اونون رنگارنگ قانادلا رینی تو مارلا بیب
سوروشدو:

- سویله گوروم، قشنگ دوستوم نشه
گلدين؟ هارالاردان کچدین؟ کیملری
گوردون؟

- چوخ یئرلری گز میشم. داغلار آشیب،
درهله کىچمیشم. اوڭكمىزىن هر
گوشەسینە باش چكمىشم، هله... سنده
پای گتىرمىشم...

- منده پای گتىرمىسن؟

- هه! شمالىن مىشەلریندن ياشىلىق،
آذربايجانىن بولاقلاريندان سرىسن سو،
جنوب اوشاقلارينىن اوره يىندىن حرارت
گتىرمىشم!

- آخ کپنگ منى چوخ سئويندىردىن! سن

يامان دارىخمىشىديم، اوره گىيم
توتولموشدو، گۈزلىمەدە يول چكىردى،
سانكى بىرىنىن يولونو گۈزله يېرىدىم
«كاش كى دوستلارдан بىرى گلسىن...!»
ائىلە بو زامان... كپنگم كپنگ
قانادلا رىم لچك لچك...
آخ بو شىرىن ماھنى، بو مەربان سىس... بو
دوستوم كپنگدىر!
- سلام! نىيە بىلە ناراحات او تور و بسان؟
- آه سلام كپنگ سن سن؟ نە ياخشى كى
سن گلдин يامان دارىخمىشىديم!
- اىلە من دە بونو حس ائدىب، يانينا گلدىم.
بو سۆز و دئىيب اطرافييما قاناد چالدى
و شن گولوشلىنى مروارى كىمي قولغا غىما
دوزدو. گولوشلىنىن اوره گىيم آچىلدى.

هه بورادادا دوستلارىمى گۈرۈم دوغو
زمىلىرىنده ايشلەپىردىلر، هېچ سىن دوغو
زمىسىنده اولو بىسان؟ بو يىئرلەر چوخ
گۈزۈ دىر، يىئل اسندە زمىنى لاب دىزىزە
اوخشايىر، دىزىدە اوزمىك اىستەپىرسن.
- نە ياخشى دىر من دە او دىزى گۈرە
بىلىرم.

- اورادا اوشاقلارى مىشىمە گۈرۈم، اونلار
ماھنى اوخويما - اوخويما اودون يىغىردىلار.
هېچ اونلارين ماھنى سىنى دىنلەپىبسىن؟
- هە كېنک اونلارين ماھنى سى
قولا غىيمىدادىر!

- شىمالдан يولومۇ آذربايجانا سالدىم، آخى
بىلىرىسن دوغۇما يىئرلەر اوجچون چوخ
دارىخمىشىدىم. ايندى آذربايجاندا
بوغۇلار بىچىلىر، ھامى بىچىنلەپىرلىر،
منىم بالا جا دوستلارىمدا بولىشىدە شىركت
ائىدىرلر.

اونلار سحردن آخشاما جان زمىلىردىن
بوغۇدا بىچىپ، ھاوا قارانلىقلاشىقىدان
سونرا، «گىزلىن قاچ» اويناپىرلار، بولۇپون
چوخ ماراقلى دىر منىم دوستلارىم چوخ
مهارتىله گىزلەنپىردىلر هېچ اونلارى تاپماق
اولمۇردو، من اونلارلا چوخ اوينىدەم.
دوغرۇسو اونلاردان آيرىلماق اىستەپىردىم.
من يىئىمە اونلارين گۈرۈشونه گىنده جىم.

من بولۇپون چوخ دويىمارام.
ھە... گۈزلىرىنى آچ سياحت باشا چاتدى
ايندى سوئىلە گۈرۈم داها دارىخمىسان كى؟
- يىوخ كېنک، من دوستلارىمىزلا
گۈرۈشدن سونرا اورە گىيم داها دا چوخ
آچىلىدى.

من بولۇپون دىئدىم، و كېنک قانادلارين
بىر بىرىنە چالىب ماھنى اوخودوغۇ حالدا
خدا حافظلىشدى. اونون ماھنى سى ھىلمەدە
قولا غىيمىدادىر.

«كېنگىم كېنک

قانادلارىم لەچك لەچك....»

ئىشىجىدە خوشبختىسىن. قاناد چالىب
اوچاپىلىرىسىن!
- دارىخما ايندىجە سىنى دە اورالارا
آپارا جاڭام!

- دوغرودان...! آخى نىتجە?
- چوخ راحات، سىن گۈزلىرىنى يوم! من سەن
گۈرۈدو كلىرىمدىن دانىشىرام باخ اوندا سەن
اۆزۈنۈ اوراكىدا حىس ائىدە جىكسىن. باخ بىثلە،
گۈزلىرىنى يوم! ايندى سوئىلە گۈرۈم اولجە
ھارا يىا گىتمەك اىستەپىرسن؟
- كېنک گل اول جىنۇبىدان باشلاياق!
دەنizىden، قوملو ساھىللەرن دانىش.

- جىنۇبىدا ھاوا يامان اىستىدىر، دىزى
كىارىندا قوملار لاب آياق ياندىپىرلىر. ائلە
بۇنا گۈرەپىرلىرى، سالاجا دوستلارىم
ساھىلدە بىر يىرەدە دايىانا بىلەپىر، اوپان-
بويانا قاچىرلار. آخى اونلارين باشلارى
برىك قارىشىق دىر، ھە... ايشلىرى چوخ دۇر،
اونلار گونش لە برابىر يوخدۇندا اوپانىب ايشە
باشلاپىرلار. بىلىرىسن! جىنۇبىدا اوشاقلار
بالىقچى گىمىلىرىنده (كىشتى لىرىنده)
ايشلەپىرلىر بولۇپون چوخون چوخ
ماراقلى دىر اونلارين چوخو بۇئۇيندە گىمى
كېپيتانى، دىزى چى اولماق اىستەپىرلىر،
ھە... دىزى اونلارا عىزىز دىر آخشام
چاغلارى ھوا بىر آز سرىنلەپىنە اوشاقلار
دەستە دەستە قايقلارىن اوستۇندا دىزى
ماھنى سى اوخويوب اويناپىرلار.
باخ...! من دە اونلارين اوپانلارىندا
اولدوم، ائلە مەرباندىپىرلار كى! منى چوخ
صەمىمىي قبۇل ائىتدىلر من اونلاردان
آيرىللاندا يىئىمە گۈرۈشلىرىنە گىئىمەپى
مندىن اىستەپىرلىر.

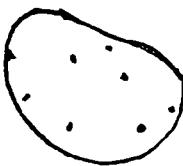
- كېنک نە ياخشى دىر! من دە اورادا يام!
- جىنۇبدان قاناد چالىب، قوب قورو،
سوسوز، چۈللەر كىچىپ، البرز داغلارينى
آشىپ، شىمالا چاتدىم ائلە بىر آندا
ياشىلىق بورۇدو منى.

دیلیمیزی اوئیرەنک

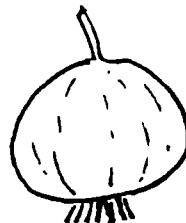
سکىزىنچى قىمت

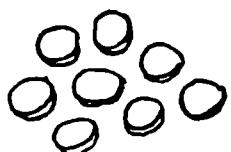
پامادور

يېرآلماسى

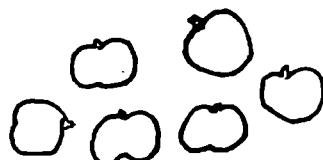
سوغان

مرجى

دويو

نوخود

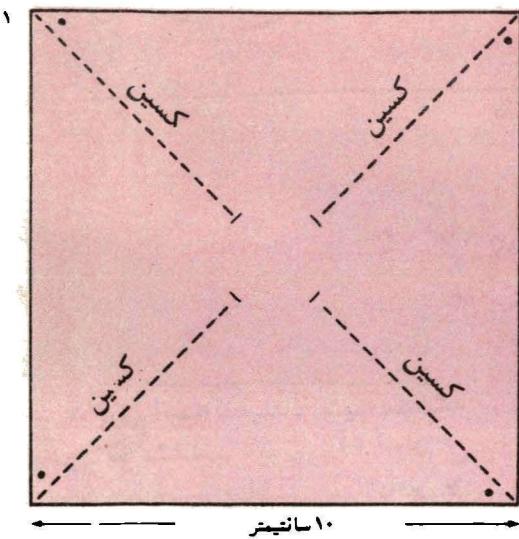
ايسته يىرىك. اونلاردان مىختىل
يىتمىكلرده استفادە اولىونور. بۇرادا
اونلارىن بعضىسىنىن آدىنى
چىكىرىك: يېر آلمى، سوغان، دو يو،
مرجى ، نوخود، پامادور (قىرمىزى
بادىمجان) ...

گلن سايىدا درسىمىزىن داۋامىندا،
آىرى شىئىلرین آدىنى اوئيرەنە جەيىك.
بو صحىفە بارمەدە اۇز نظرلرىزى بىزە
يازىن.

بالا جا دوستلار ، يادىزدا اولسا اوتن
سايىمىزدا، ئوين بىر آىرى اوتاباغىنى
تائىدىق. قاپىنى آچىب اىچەرى
كىچدىك. بىر- نىچە شئىين آدىنى
اوئيرەندىك: يئمك بىشىرمه وسايىطىنى ،
قابلارى و ... ايندى دە گلين بىرلىكده
آىرى شىئىل بارمەدە دانىشاق. بو دفعە
قاپ- قاشىقلا اىشىمىز يىخودور.
بىتكىلىردىن و گؤئىتىلردىن دانىشماق

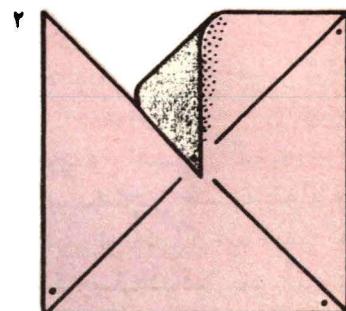
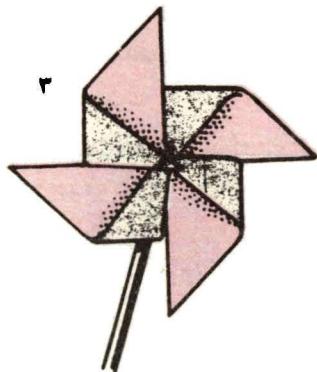
فېرە - فېرا

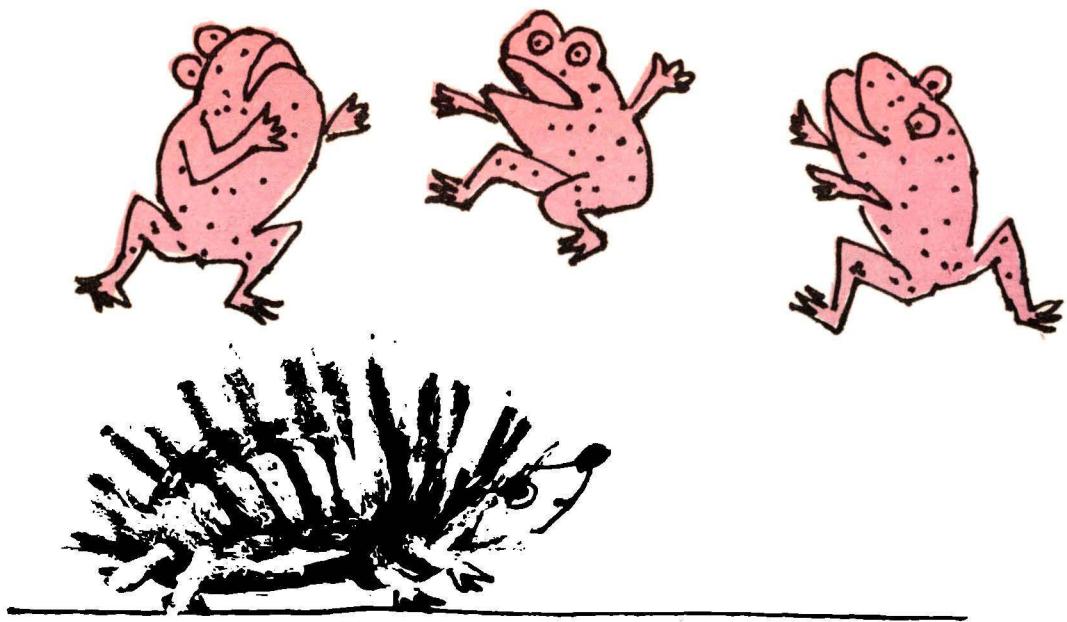

لازىم اولان وسابطىل:

- ١- كاغىذ،
- ٢- خط كش،
- ٣- قايچى،
- ٤- بير تىكە آجاج

كاغىذ او زىمرىندە، ئىنى ١٠ سانتى متر او لان بىر دۇرد بوجاق (مربع) چىكىن و اونو قايچى ايلە كىسىن. گۈردو يۈنۈز شكىل اساسىندا دۇرد بوجاغىن هر بوجاغىندان مرکزى نىن $1/25$ سانتى متر لىيگىنە قىدمىر قايچى لا يىن. سونرا بوجاقلارى دۇرد بوجاغىن اورتاسىنا قاتلابىن و پۇنۋەلە بىر تىكە آجاج باشىنا يا پىشىدىرىن.

تیکان کولو

□ محمدحسن حیدری

قورباغالارین سىسى دير. اونلارين سايى
بىر- ايکى يوخ بلکە يوزدن چوخ ياشىل
دونلو قورباغالارايدىلر. قورباغالار
ناهارا كىمى گۈلدە گزىپ دولاناردىلار.
و ناهار آراسى سودان چىخىپ
مئشەلىيكتە اويان- بويانا آتىلا- آتىلا
چوخ حظ ائتمىدىلر.

بىر گون قورباغالارين بىرىسى
مئشەلىيكتە اويان- بويانا آتىلار كن گۆزو
غريبە بىر حيوانا دوشدو. قورباغا او
واختادك چوخ حيوان گۈرمۇشدو،
آنچاق بئلنچى حىوانا راست
گلمەمىشدى. اونون اگىنىنده بوز كۈينك
وارايىدى. كىچىك آياقلارينى آتىپ تىبل
- تىبل يول گئىدىرىدى. آمما اونون

داغىن اتە گىيندە بىر مئشە
وارايىدى. بو مئشەنин بوتون آغا جلاڭارى
الوان چىچكلىر و ياشىل يارپاقلارلا
بىز نمىشىدى. بو زامان بولبوللار سىس-
سسه و ئىرىپ، گئچە گۈندۈز
او خوماقدان بئله يورو لماز دىلار. بعضى
قوشلار ايسە يووا قورماقلار مشغول
ايدىلر. ياز اوتدۇ كجه مئشەنин طراوتى
داها آرتىق چو خالىرىدى. مئشەنин
ياسىنيدان آخىب، گئىمن چايىن
قىراغىندا كىچىك بىر گۈل دوروردو.
بعضاً گۈلدىن «قورولتو» سىسىلىرى
اشىيدىلىرىدى. گۈرمىن بوسسلىرى
كىمىن ايدى؟! دئىمسىن بو سىسىلىرى قىش
يوخسو زاندان اويانىب گۈلە تزە گىلن

جاواب وئردى.
قورباگالار قورها قور سالدىلار:
كيرپى، هاها! كيرپى نهدى؟! بير-
بىرلىينه سؤال وئرىب، خىلى
گولوشدولر.

آيرى بىر قورباغا قاباغا گليب
سوروشدو: كيرپى قارداش دى گۈرۈم او
كۈنگى نىچە يە آلىبسان؟ و كيرپىھ چوخ
ياخىنلاشدى. آمما كيرپى نىن تىكانلى
بدنى جانينا باتىب «اوف» دئىب دالى
چكىلدى. او طرفدن بىرى دىللندى:
نىتىيە او تىكانلارى جىانووا
ياسېشىرىپىسان؟ هەمچ اوْزوندن
اوتابىمىرىسان؟ باخ گۆر بىزىم دەرىمىز نە
قدىر گۈزەلدى، لاب يازدا آچان ياشىل
يارپاق كىمى. باشقا بىر قورباغا ايرەلى
گليب دئىدی: آياقلارينا باخىن، گۈرنە
قدىر اوْزوندور. هەرمى كيرپى نىن بىر
يئىنە اشارە ائدىب اونو الە سالدىلار.
آمما كيرپى اونلارين بو ايشلىينه بىر

گۈزلرى ايشىلدا يېرىدى. قورباغا او بىرى
 يولداشلارينى چاغىرىدى. اونلار گليب
اونون دۇورمىسىنى آلدىلار. ھامى
حىرتله اونا باخىردى. قورباگالار چوخ
فيكىرلىشدىلر، آمما اونو تانىيا
بىلمەدىلر. ھامىسى نىن فيكىرى فقط
اونون تىكانلى گئىيمىنده ايدى. ھردىن
دە بىر اونون گودە آياقلارى و پارلاق
گۈزلىرى بارمەدە دە سۆز گئىيردى.
آخردا قورباگالار بو قرارا گلدىلر كى،
گئىدب، اوندان كىيم اولىدوغۇنو
سوروشسونلار. اونا گۈرە قورباگالارين
بىرى اونياخىنلاشىب دئىدى:

آى- «تىكان كولو» دى گۈرۈم، آدىن
ندىر؟

«تىكان كولو» سۆزونو ائشىدمەن
باشقا قورباگالار گولمگە باشلادىلار.
آمما بو گولوش اونو چاشدىرمادى . تىز
قايدىب:

- منىم آدىم «كىرىپى- دىر دئىيە

قوروولدایا اویان- بويانا قاچماغا
باشلاديلار. هرمسى قاچىپ بير طرفده
گىزىلندى.

قورباغالارا ائله گلىرىدى كى، ايلان-
 يولونو آزىبىدىر، بلكمەدە بىر مەتدەن
 سۇنرا قويوب گىئىھەجك، آمما ايلان
 ھەمىن گوندن گۈلۈن بوتون حيوانلارينا
 حاكىم اولدو.

او گوندە بىر نىچە قورباغا توتوب،
 او دوردو. يو وضعىت بوتون قورباغالارى
 دەھىشتە گىتىرىمىشدى. هر حالدا بىر گون
 تەسىم توتدولار بوايشىن قاباغىنى بىر
 تەھر آلسىنلار. اونا گۈرە گىزلى بىر
 فرەست تاپىپ گۈئۈر- قوى ئىتدىلر. هەرە
 بىر سۆز دېيىرىدى بىرى دېيىرىدى:
 بوردان بىزە داھا ائو اولماز، گلىن
 باشىمىزى گۈئۈرۈپ قاچاق. او بىرىسى
 اونون سۆزۈنۈ كىسىپ دېيىرىدى. يوخ يو
 قورخاقلارين ايشىدىر، بىز گر كقارىن
 قولو ايلانى بىر تەھر بوردان چىخاراق
 گىئىسىن. باشقاسى قايىدىپ دېيىرىدى:
 قوياق سن دېيىھن اولسۇن، دئ گۈرۈم
 اونو بوردان نىچە قووا بىلەرىك؟!

ھەر بىر سۆز دېىدى. آمما چارە يولو
 تاپىلمادى. اونا گۈرە ھامى سوسوب
 قالمىشدى. بىردىن- بىرە جاوان بىر
 قورباغا ايرەلى گلىپ نەيايسە بىر سۆز
 دېمك اىستەيىر. جاوان قورباغا سۆزە
 باشلاياندا آتاسى نىن او گونکو او گودونو
 خاطىرلا دىپ:

- «واخت اولار دەمير قاپى نىن دا
 آغاج قاپى يا ايشى دوشى!»
 - دېىدى.

قورباغالار بىر سۆزۈن معناسىنى
 بىلمك اوچۇن، كىپرپى نىن يانىنا
 گىئىدىلر. آخشام اوستوایدى. كىپرپى

سۆز دە دئمەدى.
 كىپرپى نىن معنالى - معنالى
 گولومسىمگى قورباغالار اوچۇن
 ياماندان پىس ايدى. بىو حالدا
 قورباغالارين بىرى دېىدى:
 نە اوچۇن بىو دونيادا قالىبسان؟ سەن
 آخردا بىو پىس صفتىنلە بوتون مئشە
 حيوانلارنى نىن آبرىسىنى آپارارسان!
 كىپرپى بىو سۆزدىن دە ناراحات
 او لمادى، آمما مەحتىلە جاواب وئردى:
 زمانە بىلە قالماز، بىنى آدم دەمېشكن
 «دەميرقاپى نىن دا آغاج قاپى- يَا
 بىر گون ايشى دوشى.»
 كىپرپى نىن سۆزۈنۈ باشا دوشىمەين
 قورباغالار گولە گولە:
 - «تىكىان كولو» نون يىكەم يىئەكە
 دانىشماغانينا باخ، قوى جەنم اولسۇن-
 دېىيە آتىلا- آتىلا گولە گىئىتمەگە
 باشلادىلار. قورباغالارين اىچىنە بىر
 قوجا قورباغا وارايدى. او اوز بالاسىنا
 دېىدى كى، سەن اونلارىن سۆزۈنە
 باخما، ھەميشە كىپرپى نىن سۆزۈنۈ
 يادىندا ساخلا او دوز دېيىر: دەمير
 قاپى نىن دا آغاج قاپى يا بىر گون ايشى
 دوشى.»

* * *

او گوندە بىر نىچە آى كىچىدى. بىر
 گون قورباغالار گۈلە گۈزىشىرىدى،
 گۈزىدولر او طرفدن اوزۇن، اوزۇدە قارا
 بويالى بىر حيوان اونلارا ياخىنلاشىر.
 قورباغالار باخىپ اونو تانىيىا بىلمەدىلر.
 گۈزىمن بىر چاغىريلماماش قوناق كىيم
 او لا بىلر؟ او اوزۇن بىر قارا ايلان ايدى.
 ايلان اوزە اوزە گلىپ، بىلاجا
 قوباغالارى توتوب اوتماغا باشلادى. بىو
 وضعىتى گۈزەن قورباغالار قورولدایا-

يوخويما گئتدى. قورباغالار دا بو طرفده كيرپى نىن يولونو گۈزله بىردىلر. هاچاندان - هاچانا كيرپى نىن آياق سىنلىرى ئىشىدىلدى. قورباغالار باخىب گۈردىلر، هه اوزودور گلير، آمما ايلانى دا آتىب بېلىنه. اوزو ايله گتىرير. ايلان اوزونو او طرف - بو طرفه آتىر، آمما بىر ايش اليىندن گلەبىلمىر.

ديوارين يانىندا ياتمىشدى. اونو مسخره يە قويان قورباغالار بوزامان گلىپ، اونو خوش دىل ايله سامىلادىلار و باشلارينا گلن ماجرانى بىر به بىر اونا سۈپىلدىلر. سونرا كيرپىه دئدىلركى، او گون كى بىزه بىر مىثىل چكىپ دئدىن: «دەمير قابى نىندا آغاج قاپى يَا ايشى دوشى». سۈزۈنون معناسى نەدىر؟

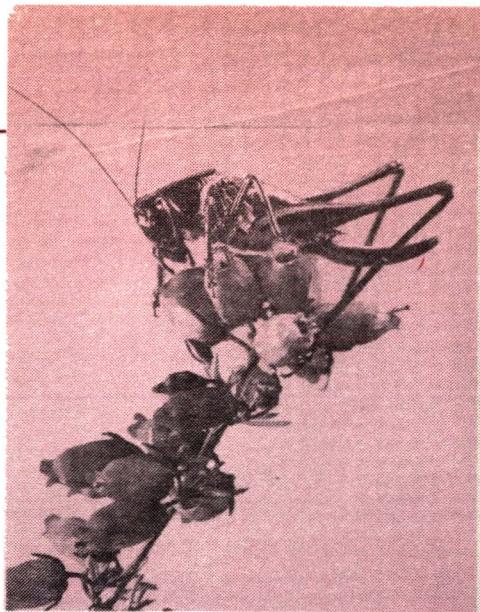

كورباغالار اول گومان ائتىدىلر كى، ايلان كيرپىنى ده چالىپ گتىرير، آمما ياخىلاشاندا گۈردىلر كى، يوخ ايلاننى دئىسىن بوغازى كېچىپ كيرپى نىن تىكانلارينا كيرپى قورباغالارين گۈزۈنون قاباغىندا ايلانى پىس و ضعيتىدە اوئلدوردو و سونرا يولونو تو قوب گئتدى و دئىىگى مىثىل ئەنلاشتىدى.

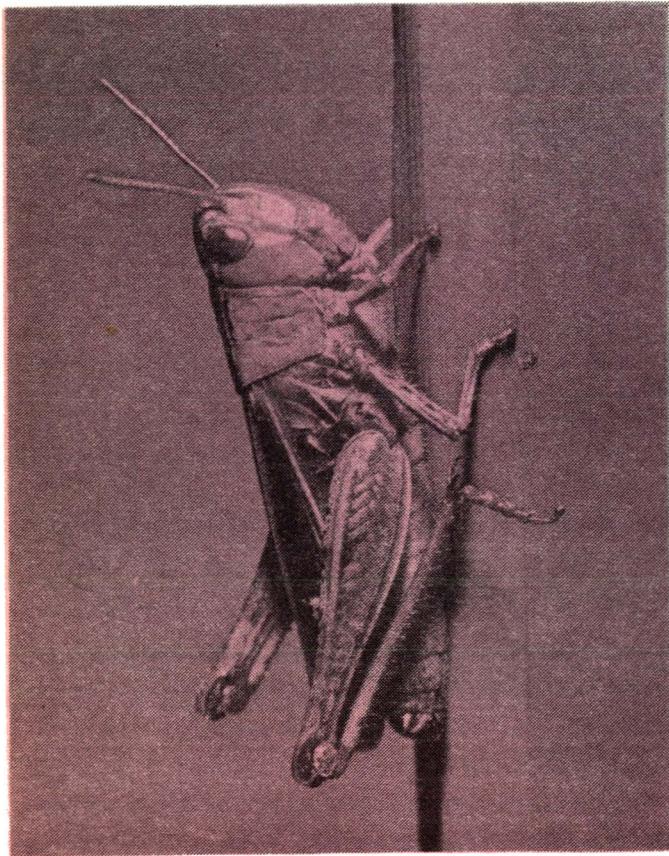
كيرپى گوله - گوله دئىدى: سىز ايندى، گىندىن گۈلە، من صاباح گلىپ بو سۈزۈن معناسىنى سىزە دئىھەرم.

گون اورتا چاغى يىدى. قارا ايلان دا آجىخىمىشىدى، اونا گۈرە بىر نئچە قورباغا توتوب يىئدى. اوزونو گۈلەن كنارا چكىپ بىر داشىن اوستوندە

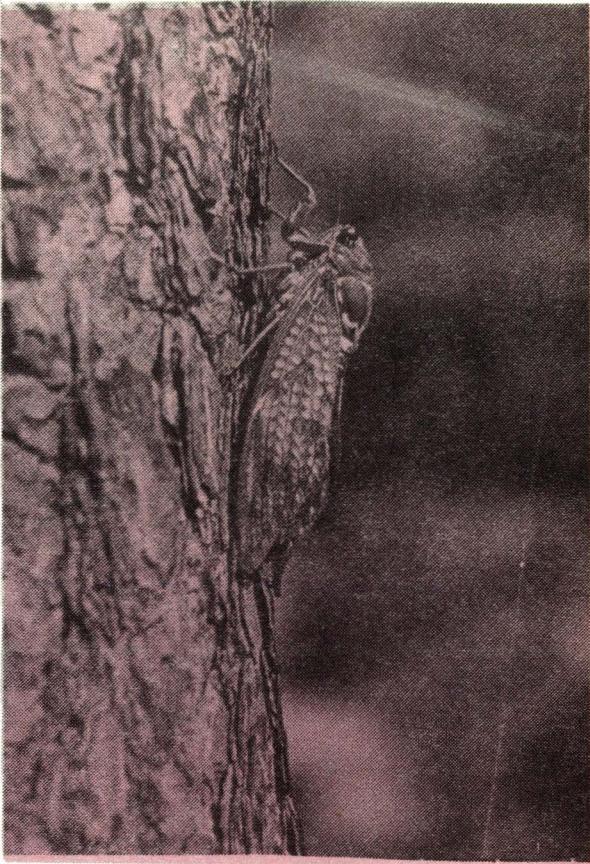
اوخويان بوجكلر

ديشى بىر چكىرتىكىنى، گوده
قانادلارى ايله گۈرۈرسونۇز.

جىر- جىر بوجەمى بىر
تىكىانىن باشىندادىر.

چۈل بۈجهى بىر آغاڭ قابىغىنىن
اوستونددىر.

واردىر. جىر- جىر بۈجىكلىرى بالنىز گون
چىخان زامان اوخويورلار، أمما چىرىتكەنلر
گئجه اوخويورلار. **چۈل بۈجىكلىرى**
(زنجىرلەر) اوخوييان بۈجىكلىرىن آىرى
نۇعىلىرىندىن دېرلەر.
اونلارين قارىنلارىندى سىس دوزەلتىمك
اوچون مخصوص بىر مکانىسىم واردىر.
اونلار، دونيائىن ان فىقال بۈجىكلىرىندىن
سايىلىرلار. اونلار، دونيائىن هر يئرىندە
ياشاپىرلار.

اوشاقلار! دېت ائتسەنىز يايда جورولتو
سىسىنى چوخ ائشىدەرسىنىز، جىر- جىر
بۈجهى بىلە چىرىتكەنلىرىنى جىغىلىتىلارىنى.
اڭىرىك بۈجىكلىرى، دىشى بۈجىكلىرى اۇزىلرىنى
چىكمك اوچون اوخويورلار. اونلار ايکى
قانادلا رىنى بىر- بىرىنە سورتمىكلە (بعضاً دە
ال- آياقلارى نىن بىرىنە قانادلا رىنا
سورتمىكلە) اۇزىلرىنى سىس چىخارىرلار.)
ھە جىر- جىر بۈجهى نىن و يَا
چىرىتكەنلىرىن اۇزونە مخصوص بىر سىسى

 <p>ناصر روشن چشم پارس آبادین ایران آباد کندی نین «شهید شاهین» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>رویا روشن چشم ایران آبادین «شهید شاهین» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>یاشار احمدزاده «دب» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>ایسلم دیریم احمدزاده ایکینجی کلاس شاگیردی ۱۹/۸۱ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>
 <p>سید مهدی حسینی دوزال «شهید قاضی طباطبائی» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۱۹/۶۶ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>شهاب عبدالرازاقی اردبیلین «معلم» مدرسی نین بیشنجی کلاس شاگیردی ۱۹ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>حامد دولتی پارچین-ین «اسلامیه» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۱۹/۵۸ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>حدیثه حسنعلی زاده «شهید رحمانی» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۱۹/۴۷ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>
 <p>اشکان فقی سلوك اورمیه «بنده»-نین، شهردان مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>بابک اصغری تکبلغ تهرانی «هاشمی‌زاد» مدرسی نین ایکینجی کلاس شاگیردی ۱۹/۴۵ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>امید علی‌اکبری مجید متین مدرسی نین ایکینجی کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>رباب قربانی «ام‌السینین» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له بیرینجی اولومشدور.</p>
 <p>علیرضا کاظمی رباط‌کریم- ین «آنندمسازان» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>فرهاد قاضی تبریزیان «عدالت» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی ۱۹/۲۵ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>محمد کاظمی «صابر» مدرسی نین اوجونجو کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له متاز تانینمیشیدیر.</p>	 <p>مریم روحی «زینب» مدرسی نین بیرینجی کلاس شاگیردی بیرینجی اولومشدور.</p>

فرزانه نجفی رشید آبادی
«سمیه» مدرسه‌سی نین
ایکینجی کلاس شاگیردی
۱۹/۸۱ معدل له ممتاز
تائینمیشدیر.

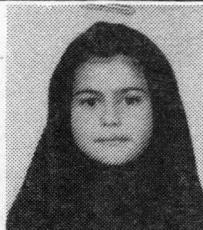
عادل الہیاری اوجونجو
کلاس شاگیردی ۱۹/۴۵
معدل له ممتاز
تائینمیشدیر.

رامین عباد پور «فلسطین»
مدرسه‌سی نین بسیرینجی
کلاس شاگیردی ۲۰ معدل له
ممتاز تائینمیشدیر.

وحیده نوشپاری «تربیت»
مدرسه‌سی نین دوودونجو
کلاس شاگیردی ۱۹/۹۳
معدل له ممتاز
تائینمیشدیر.

مریم صباح تیریزین
«نواختران» مدرسه‌سی نین
بسیرینجی کلاس شاگیردی
۲۰ معدل له ممتاز
تائینمیشدیر.

نیما نیجران «امام موسی
کاظم» مدرسه‌سی نین
اوچونجو کلاس شاگیردی
۱۹/۹۵ معدل له ممتاز
تائینمیشدیر.

آرزو فعال شرین «شهید
محمد منتظری»
مدرسه‌سی نین ایکینجی
کلاس شاگیردی ۱۹/۷۵
معدل له ممتاز
تائینمیشدیر.

سکینه طهماسبی «حمزة»
مدرسه‌سی نین ایکینجی
کلاس شاگیردی ۱۹/۷۵
معدل له ممتاز
تائینمیشدیر.

دقت!

عزیز او خوجولار! «کپنک» مجله‌سی زیرنگ، ممتاز و در سلرینده يو كىشك معدل له قبول اولان محصل لرین شىكلينى چاپ الستمه يه حاضيردىر.
ماراقلانان آتا- آناalar تىلふون و يا مكتوب واسطه‌سی ايله بىزيمله علاقه ساخلايا بىلرلر.
حؤرمىلە كپنک

ائتدیر بیلیب. عمومی اوزونلوغو ۳۰۰۰ کیلومتره چاتیر. فضادان باخاندا بودیوار دونیا اوزمریندە تک انسان وجودو کیمی تورپاغا سرهنگیمیش کیمی گورونور. دئییرلر، قدیم چینلى لر آتو انسان شکلیندە تیکمک ایستمیشلر: بابالاری نین روحو کیمی اوڭكەنى شمالدان تورك خلق لرى نین هجوموندان قوروماق بو دیوارین اساس وظیفهسى ساییلیرمیش. بودا حقیقت دیر کى، بو، عظمتلى، بو قورخونج دیوارین هر قارىشىندا سایسیز - حسابیز انسان جانىنى ایتیرمیشدی. بو دیوار، اوزمریندن انسان كىچىمەك اوچون تیکىلمىشدى، آمما بو گون ایسه دونیانىن ان مهم تورىست يئرى ساییلیر. اونون اوزمریندە انسانلار قایناشىرلار. گلين، بىر آزدا دیوارین خصوصىتىندىن دانىشاق . بو عظمتلى دیوار «ليادونگ» خليجىندىن باشلايىر. پكنىن شمالىندان كىچىرك غربە طرف گىندير. «ھوآنگ هو» چايى نين (سارى چاي) شمال اوچوندان آدلار ياراق «كانسو». استانى نين شمال غربىنە طرف اوزانىر.

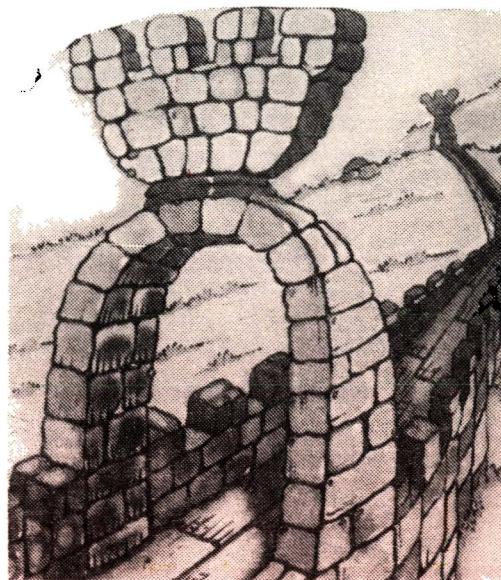
دیوارین اوجالىيفى ٦ متر، ائنى ایسه ٤ متىدىر. هر يوز متىدىن بىر ١٢ متر اوجالىيقدا بىر گۈزىچى منطقەسى وار ٤٤ يئرده كىچىد (ورود و خروج) قاپىسى موجوددور.

چىنلى لر بودیوارا «چانگ چنگ» دئیيرلر. بونون دا معناسى «اوزون دیوار» دئمک دىر. قدیم چین بىتلارى نين ال لرى نين بىندى چوخ محكمامىش. دیوار سانكى بو گون تیكىلمىش كیمی محكمدىر. چوخ آز يئرده قوبان داشلارى نين يئرىنە داش قويوب اوڭ شكلينه سالمىشلار.

چين دیوارى

دیوار لاردا مختلف اولور: ائو دیوارى، محله دیوارى، باغ دیوارى، قالا دیوارى... بودیوار لارين هر بىرىسى اوزاق باشى نه قىدمى اوزونلوغوندا، ائنىنده، اوجالىيفىندا اولا بىلر. آمما ائله بىر دیوار واركى، اونون اوڭچولرى بوتون اندازەلدەن كىنارا چىخىر. بو بۇيۇك چين دیوارى دىر.

چين دیوارى ٣٠٠ ايل ميلاددان قاباق چين امىپراطورو «شى ھووانگ تى» زامانىندا تیكىلمەيە باشلايىب، سونرا كى خاندانلار طرفىندەن تىكىنلىسى داوم

از برلمیشم».
او، دوستلارینا قرآنی از برلممه بی
تابشیریر. اونون فیکرینجه قرآنی
از برلمک، انسانین اخلاقینا داورانیشینا
فایدالی دیر.

بهشادین قارداشی محمدده قرآنین
۹۰ آیمیسینی عرب و انگلیس دیللریندہ
از بردن تلاوت ائدیر.

حضرت آیتالله خامنه‌ای بو ایکی
قارداشی، فعالیت‌لرینه گؤره
آلقيشلامیشدیر.

٩ ياشيندا بير قيز او شاغى بوغولدو

بالاجا بير دودوك، ٩ ياشيندا اولان
بير قيز او شاغى نين بوغازينا ايليشيب
اونون بوغولماسينا سبب اولدو. بو
قيزين آدى «صديقه» ايدي. او،
دوستلاري ايله اويناديغى زامان دودويو
آغزينا قويوب ، اونو پيлемك ايستهدى.
لا كىن دودوك آغزىندان زويى ووب
بوغازينا ايليشىدى و بير آن ايچىنده
جانىنىي اليندن آلدى.

جريمه

جارى تير آىي نين اولىندن تبريزدە،
آداملاarda ماشىنلار كىمىي جريمه
اولورلار. هر كيم سكىنى (پيادهرو)
قويوب، خياباندا يول يئرسيه و يسا
قىرمىزى و ياشىل چيراقلارى رعایت
ائتمىسە جريمه اولا جاق.
تبريزه گئتسەنiz اوزونۇزو گۈزلەيىن.

٢٠٠٠ فيل اولدورولدو

زيمبابوه اولكمىسىنده ٢٠٠٠ فيلى
اولدوردولر. فيل لرین اتىندن آجلارى
دوبورماق اوچون استفادە اولونا جاقدىر!
دونيانىن ان قوجا
كىشىسى

بو كىشى نين آدى «مسيح» دير.
اونون ١٥٢ ياشى وار. او، ايندىيەجىن
دوكتورا مراجعت ائتمەيىبدىر. بو كىشى
حالـ حاضيردا «بىرلشىميش عرب
اميرلىكىلارى» اولكمىسىنده ياشايير.

بىر او شاق قرآنى ئ دىلدە تلاوت ائدیر

«بەھشاد نۇعدوست» مبارك قرآنى و
نهج البلاعنهنى گوجلو حافظسى ايلە،
فارسجا، عربجه، انگلیسجه و آلمانجا تلاوت
ائدیر. بهشاد دۇردونجو كلاسدا او خويور.
او، قرآنين او خوماسىنى باشقا ياشىد
دوستلارينا دا اوئيرەتك اىستەيىر.
بهشاد دئىيىر: «دۇرەد ايل عرضىنده
٦٠ آىي قرآندان و بىر- نىچە پارچا
نهجمە بالлагەدەن دونيانىن دۇرەد دىلىنده

يئىنى يئتمەلر اوچون

دین تعلیماتى (۱)

مېزە رسول اسماعىلزادە

اوشاقلار! بىر سىرا دا دوزولموش قارىشقاclarا باخىن، ھەرسى آغزىندا بىر «دەن» داشىبىر. گۈرەسەن اونلار بو دىللىرى هارا آپارىرلار؟ بۇ نظام-انتظامى اونلارا كىيم اوپىرەتىمىشدىرى؟

گۈرەسەن او او جا قىجلەرىن باشىنداكى دومان ھارادان گلمىشدىر و گۈيۈن اوزونە يايىلان بولۇدلار نىنچە دوزەلمىشدىرى؟ بۇ ياغىشى، گونشى، گئچەننەن قارانلىغىندا سود كىمى آغشاران آىي و گۈر دوكلرىمىز بوتون بو شەئىلەرى كىيم ياراتمىش و نە اوچون ياراتمىشدىرى؟

جاوابلارينى تاپماق ايستەيىرسىز سە آردىنى اوخويون.

... ھە! اوشاقلار! بىز دونن سىزىنلە بىلە قرارا گلدىك كى، ھە گون بو بولاغىن باشىندا «دین تعلیماتى» باشلىغى آلتنىدا بىر سىرا درسلە باشلاياق. سىز ھامىنiz اۆز عەھدىنiz وفالى قالىب بورادا توپلاشمىسىز، من دە ائلە سۆزۈمۈن اوستوندە وارام. باخ ائلە گونو بۇ گوندن درسىمىزى باشلاييريق بۇ گونكۇ درسىمىز «آللاھ شناسلىق» و يا «خداشناسلىق» بارەسىندهدىر.

دونىادا نظم
بىر بۇ بولاغىن سوپۇندا باخىن!
گۈرۈرسۈز كى، بۇ داشىن آراسىندا

... او بىريسى گون داوارى ساغىب كۈرپەنلىكىمەشدىرىپ تىيلەدىكىن سونرا لازىم اولان وسىلەلەرى گۈئۈرۈب «اورتا چشمە» بولاغينا سارى يوللاندىق. اوپادا اولان گىنجلەرىن ھامىسى بولاق باشىندا گلمىشدىلەر، ھە كىس بىر يئر تاپىب اوتوردۇ. من ايسە بولاغىن باش طرفىنده يئرلىشىن بىر داشىن اوستوندە اوتوردۇم. هەنچ كىس دىنميردى. آنجاق بولاغىن سىسى و درمەن قىجلە سارى اسن كولگىن كوفولتوسو ئاشىدىلىرىدى. ھامى گۈزله يىيردى كى، من سکوتو سىندىرىپ سۈزە باشلايام.

بىر آزدان سونرا آللەھىن آدى اىلە سۆزۈمۈ باشلاادىم:

واختلار اونلارى بىر- بىرىنە چىرپىر.
بولودلار بىر- بىرلىرنە دەپىپ
چاخناشىرلار و بو «چاخناشما»
نتىجەسىنده «اود» چاخير. دئمەلى
«ايلىدىرىم» آدلاندىرىدىغىمىز شئى،
ھemin بولودلارين چاخناشماسى
نتىجەسىنده باش وئرير.
سېز بو «چاخناشما» بارمەدە «علوم
تجربى» آدلى كتابىزدا لازىم اولان
معلوماتى الده ائتمىشىنىز. اورادا سېز
بو «چاخناشماغا»، «اصطکاك»
دئىرىسىنىز.

اوشاقلارين بىرى الينى قالدىرىر.
مندن اجازە آلىر و بئله بىر سوّال وئرير:
— آغا، من باشقا جورە ائشىتىمىش
آخى، من ائشىتىمىش كى، بىر سىرا
ملكلر واردىرىكى، اللى رىنده شاللاق وار.
اونلار شاللاقلارى اىلە بولودلارى
شاللاقلايىرلار. بولودلار ايسە بىر-
بىرلىرى اىلە چاخناشىر و آغلابىرلار و...
— سن بو سۆزو كىمدن ائشىتىمىسىن؟
— بۇئۈك بابامدان!
— اوزومو اوشاقلارا سارى توتوب،
«سېزدە بئله بىر شئى ائشىتىمىسىز مى؟—
دئىيە سوروشورام.
اوشاقلارين چوخو «بلى»— دئىيە جاواب
ۋئريلر.
سونرا گولومسونوب سۆزۈمۈ داوام
ائتىرىرىم. اوشاقلار باخىن، قىدىم
زامانلarda انسان، بىر چوخ حادىھلىرىن
سبىىنى آيدىنجا بىلىمدى، ائلە بونا
گۈرە دە پىس، آجي و شر حادىھلىرىن
سبىىنى شىطاندان، ياخشى و خئىر
ايشرلىن و حادىھلىرىن سبىىنى ايسە
«ملكلاردىن» گۈزۈردو. مثال اوچون
«ميكروب» ھله كشف اولمازدان اول،

آينا كىمى پارىلدايا- پارىلدايا آخىب
گلىرى. گۈرمسن بو سو هارالاردان باش
آلىب گلىرى؟ بو سويون قايىناغى
هارادادىرى؟ اصلىنده بو سو نەدىن
دوزەلمىشدىرى؟؟

يقىن كى، سېز جوغرافيا
درسلرىنىزدە بو بارمەدە بىر سىرا
معلومات الدە ائتمىشىنىز.
بلى! سېز بىلىرىسىز كى بولاقلارين،
گۈزەللىرىن، چايلارىن، دنيزلرىن و
اوقيانوسلىرىن سويو خاصل بىر نظام
انتظام اوزرەدىركى، هىچ واخت او
نظام- انتظامىمان خارج اولمازلار.
ايندى گۈرەك بو نظام و سىستەم نىچە
بىر نظامدىر؟

گونشىن حرارتلى و قىزغىن ايشىفي
دنىزلىرىن و چايلارىن اوستونە دوشور،
دنىزىن و چايىنسىو يقىزىر و سو بخار
اولوب ھاوايا قالخىر. بو بخارلار ھارا يَا
گئدىرلىر و نىچە اولورلار؟ بخارلار اوجا
داغلارين باشىنا سارى چكىلىرلر.
گۈيۈن معىن يىئرلىنده بىر يئرە
يىغيشىب «بولود» تشكىل ائدىرلر.
دئمەلى بىزىم ماوى گۈيىدە گۈردويموز
بولودلار سولارين بخار اولماسىدان
حاصلى اولور. سېز بولودلارى گۈئى
اوزوندە گۈرورسوز. ھemin بولودلارى
«يىل و كولك» حركتە گتىرىر و اونلارا
بىر يئرەدە ثابت قالماغا امكان وئر مىر،
يىل، او بولودلارى بىر يئردىن باشقا بىر
يئرە سارى چكىر. دئمەلى بولودلارين
حركت ائتمەسى نىن و ترىپنەمىسى نىن
سبىى «يىل و كولك» دىر. ھله يىل
بولودلارى حركتە گتىرىندە اورە يە ياتان
سازاقلارين اسمەسى دە عملە گلىرى. يىل
بولودلارى حركتە گتىرىدىكە بعضى

ارینمهسیندن و یاغیشدان چایلار و
چشمھلر وجودا گلیر.

بیزیم بو «اورتا چشمھ» ایسه بو
قجلرین و داغلارین باشیندا اولان
قارلارین ارینمهسیندن وجودا
گلミشدير. قارلار اريبير، يئره هوبور و
سوپرا بولاق كىمي قاييانىب اشىكە
چيخير و اوز باشينا گؤى- گۈۋېرنى و
الوان- الوان گوللر توبلاير، ايشيم-
ايشيم ايشيلدا ياراق، اوينايا - اوينايا
آخىر. سانكى گوللرە ماھنى او خويور.
اوشاقلار گۈرورسوز كى، بو ايشلىرىن
هامىسى نظم ايله اولور و بىر نظام و
سيستئم اوزرە دايانيز. اگر او نظم
پوزولسا، او نظام آرادان گئتىسى دونيا بىر-
بىرينه دهير، نه بو بولاق اولار، نه
بولاغين باشيندا بو الوان- الوان
چىچكلر، نه ده كى بوقالىنىلىقدا مئشە
بورادا سالىنار. بعضى يئرلەرى سئل
آپارار، بعضى يئرلەرى قوراقلقىدان
يانار.

دئمللى گونشىن حرارتى، سوپون
بخار اولماسى، كولھييەن اسمەسى،
بولودلارين اويناماسى، ايلدىرىمىن
شاخماسى، یاغيش، قار و دولونون
ياغumasى، تمامىلە بير نظام اوزرەدىر.
اونلارين هر بىريسى اوز وظيفەسىنە
عمل ائدىر و هامىسى بىزىم
قولوغوموزدادىر.

رحمتلىك شيرازلى سعدى بونو نه
گۈزەل صورتىدە اوز شعرىندە اىفادە
ائتمىشدير:
ابرو باد و مە و خورشيد و فلك
در کارند،
تا تونانى به كف آرى و به غفلت نخورى.
آردى وار

انسان اونو تىانىماد يغىندان ، اونو
«شىطان»- دئىيە آدلاندىرىرىدى.

حال- حاضىدا حادىھلرین چوخونون
سبىبى كىشى اولۇنۇشدور. قدىم
زامانلاردا ايلدىرىمىن دا سبىبى معلوم
اولماد يغىندان اونو ملكلرىن قامچىسى
كىمي تانىميشدىلار.

دئمللى بولودلارى بىر- بىرينه ووران
و بولودلارا اوز قامچىسى اىلە
شىغايان «يئل» يىن آدىنا «ملک»
دئىيليرميش! بونا گۈرە كى، او
زامانلاردا ايلدىرىمىن سبىبى نىن «يئل»
- دن اولماسىنى بىلمىرىدىلر.

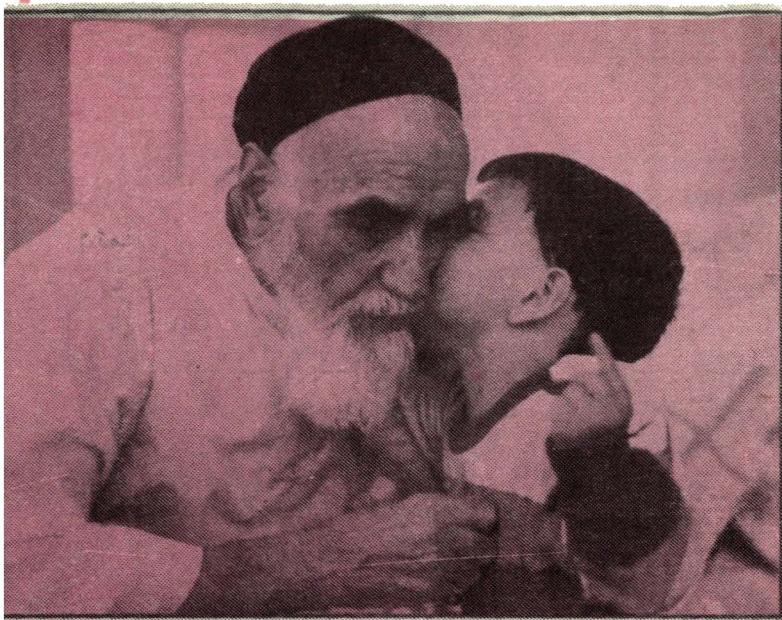
بئلهلىكىلدە بىزايىلە اونلارين فرقى
سادەجە او سبىبى و عامىلى نىچە
آدلاندىرى ماقدادىر. اونلار ھمين سبىبى
«ملک»، بىز اىسىه اونو «يئل»
آدلاندىرى ميشيق و اصلىنده بىز، اونو
«ملک» و يا «يئل» آدلاندىرى ساق دا ،
او، آلاھىن ياراتدىغى سېمىدىر و
آللاھىن مامورودور و اوز وظيفەسىنە
عمل ائتمەلەدىر.

ياخشى، ايندى قاييداڭ اوز اصل
سۆزومۇزە: دئمللى بولودلارين
چاخناناشماسىندان «ايلىدىرىم» حاصلىل
اولور، سونرا دا ياغيش ياغىر. و يا باشقا
بىر حادىھلرین باش وئرمەسى
نتىجەسىنده «دولو» و يا «قار» ياغىر.

ايندى اگر يئل اونلارى حركتە
گتىرمەسە ، اولا بىلە ياغيش اوقدەر
ياغىسىن كى، بىر يئرى سئل آپارسىن و
باشقا يئرلەر سوسۇزلىقدان يانسىن.

ھر حادا گۈردوپۇنۇز كىمي بولودلار
و بئللەرىن هامىسى بىر نظام انتظام
اوزرە حركتىددىرىلر. قىشدا قار ياغىر،
ياز دا اىسىه ياغيش ياغىر و بو قارلارين

خاطیره

حاماما چاتمیشام». سونرا بیر کونجه گئدیب باشیمی صابونلادیم. باشیما سو توکمهمیش، بیردن- بیره ایکی قاب دولو سو باشیما توکولدو!

گؤزلریمی آچدیم، گؤرددوم او متنالنلى کیشى مننیم خدمتیمین عوضیندە، منى او تاندیریدیر. بو ماجرانى ائویمیزدە رحمتلىك آتاما دانیشدىم، آنجاق اونو تسانیمادیغیم اوچون آدینى چكە بیلمدیم. بیر زاماندان سونرا بايرام گوروشونه گئدمر کن گوزوم او کیشى يه دوشدو و اونو آتاما گؤستردیم.

آتام بويوردو: «عجب! حاج آقا روح... خمینی دیر»

شهید آيتا... اشرفی اصفهانی نین او غلو بئله نقل ائدیر: « ۰۱ ایل بوندان او ل بیر گون ۱۴-۱۵ ياشیمدا ایکن قم شهریندە بیر حاماما گئتمیشدىم. حامامین گیره چە ییندە گوزوم باشى كۈپۈكۈ بیر کیشى يه دوشدو. او، باشینى صابونلامیشدى و گۈزلری نین قاباغى صابون كۈپۈيوايلە بورووندو یونە گۈرە، الى ايلە سو قابینى آختارىردى، درحال قابى يېردىن قاپىب خزىنەدە سو ايلە دولدور دوم و ایکى دفعە باشىندان توکدوم.

او نورانى کیشى مندن تشكى ائدیب سوروشدو: «سیززدە باشىزى يوبى بىزۇمۇ؟» جاواب وئردىم: «يوخ تزە

هاوانین فشاری

چو خلاری بئله دوشونورلر کى، علمى
آزمایشلر آپارماق اوچون بؤیوك و چوخ
دستگاهلى بير آزمایشگاها احتياج واردىر.
بىر حالداكى بئله دئىيل. خصوصىلە
مدرسەدە او خودوغوز مۇضوعلارى امتحان
ائتمك اوچون الده اولان سادە شىئىر ايلە
دە بو ايشى گۈرمک اولار و ياخشى
نتىجىمەدە الله گىتىرمك اولار. بونا گۈزە دە
مجلەمىزىن بو نومرسىينىدە بو جور سادە
امتحانلارىن بىرىنىن بارمىسىنە
دانىشا جاغىق.

* * *

بىلدىگىنىز كىمى، بىزىم اطرافىمىزى
گاز شكلينىدە اولان، «هاوا» آدلى بىر مادى

نتیجمسیندە تۇرەنیر. بىزىم بىدىمىز ھر حالدا (ھمىشە) ۱۴ تىن فشارا ھدف قالماقدادىر. لاكىن بىز اونا عادات ائتىدىگىمىز اوچون اوно حس ائتمىرىك. ايندى بى دەشتلى فشارى (سيخىتىسىنى) ائبات ائتمك اوچون بى ساده امتحانى گۈرە بىلەرىك. بى ايش اوچون بىر قاباقلى (تنىكە حلبى)، قوطۇ لازىمدىر. بى قوطۇ مثلا ماشىن ياغى داشىيان قوطۇ اولا بىلەر. بى قوطۇلارىن آغزى كىچىك و بوقۇ شىكلىنده باغانلىرى.

ايندى امتحان ائدەك:

۱- قوطۇنون قاپاگىنى آچىب يارىم فنجان سو اونون اىچىنە توڭوب، سونرا اواد اوستونە قويون، سو قايىنادىقدا اونون بوغۇ (بخارى) قوطۇنون اىچىنەي. اولان ھاوا ائشىگە چىخار. لاكىن ھله دە قوطۇنون اىچىنە اولان فشار ائشىكىدە كى فشار اىلە برابردىر.

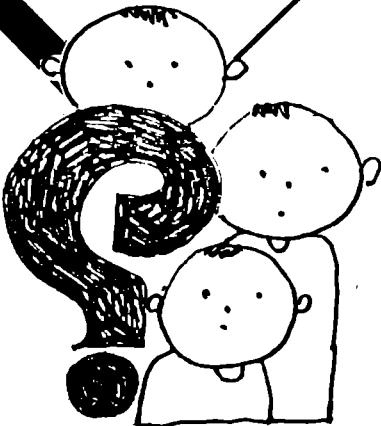
۲- بىر نىچە دقىقەن سونرا قوطۇن اودون اوستوندن گۇئىتۈرۈپ فلزدىن اولان بىر طشىتىن يالىكەن اىچىنە قويون. بىر آز بوغ چىخدىقىدان سوترا، بوغ آزالاركىن اونون قاپاگىنى محكم باغلاپىن. سونرا تىئ سوپۇتماق اوچون اونون اوستونە سوپۇق سو توڭون. قوطۇ سوپۇدوقدا اىچىنە كى بوغ سو اولوب قوطۇنون اىچىنە توڭولەجك. بوغ دولدوردوغۇ فضا بوجىغان و ھاوادان بوش اولا جاق بىلەلىكە اونون اىچرىسىنە اولان فشار ائشىكىدە كىنە نسبت آزالا جاق. بى زامان قوطۇ سىن كوى اىلە بوزوشوب، قىريشا جاق. بىلەلىكە ھاوانىن فشارى معلوم اولا جاق. البتە بى قوطۇ عوضىنە اگر بىر بۇيۇك بىنانىن دا اىچىنەن ھاواسىنى بوشالدا بىلسىك او بىنما يومورتا قابىغى كىمى سىنىپ داغىلا جاقدىر. بودا ھاوانىن فشارى نىن نە قىدر گوجلو و دەشتلى اولدوغۇنو گۈستىرىر.

احاطە ائتمىشىدىر. بىز بى گاز اوقيانوسونون اىچىنە ياشاييرىق. اونسوز بىر لەحىزىدە دىرى قالا بىلەرىك. بى ھاوانىن وجودونو ائبات ائتمك اوچون بىر شويو (ترك) الىزە آلېب محکم حرکت وئىرىن. بىلەلىكە ھم ھاوانىن مقاومتىنى حس ائدمىرىز، ھم دە اوشويون ھاوا اىلە تصادف ائتىدىكى نىن سىسىنى ائشىدە بىلەرىز. سىز بىر پوفە گىن (بادكىن) اىچىنە پوفەدىكە اونون شىشمەسىنى گۈرە بىلەرىز. بى ھاوانىن او بىرى مادەلر كىمى آغىرلىقى دا وار. بىر پوفە گىن بوش اىكن تەرمىزىيە قويوب چكىن. سونرا اونو پوفە يىب بىر دە تەرمىزىيە قويون. بى زامان پوفە گىن بىر نىچە گرم آغىرلاشماسىنى گۈرە بىلەرىز. بىلەرىك كى، ھر شىئىن حجمى اىستى دىكىدە آرتار، گئىشىلەرن ايندى بى ايشى ھاوانى ائبات ائتمك اوچون بى امتحانى ائدە بىلەرىز:

بو ايش اوچون بىر قابلاما، بىر بوش بطىرى و بىر پوفەك (بادكىن) لازىمدىر. ايندى پوفە گىن ھاواسىن تىمامى اىلە بوشالدىن. اونون آغزىنى بطىرىنىن آغزىنىن محكم باغلاپىن. سونرا اونو قابلامانىن اىچىنە قويوب قابلاما ياسو توڭوب اواد اوستونە قويون. سو قىزىدىقجا، اونون اىستىسى بطىرىنىن اىچىنە كى ھاوانى دا قىزىدىقدا گئىشىلەنەك اىستەجەجك. بى زامان او ھاوا آرتىق فضا اىستەدىكە بطىرى دە ھاوا آرتىق بىر قابلا بىر دەلوب اونو شىشيرە جىكدىر.

بىزىم اطرافيمىزى، باشقۇ مەرئەلە دئىشك يېر كورمىسىنى، احاطە ائدىن ھاوانىن فشارى (سيخىمى) دا واردىر. بىو فشار اونون آغىرلىغىندان يوخ، بلکە اونون گۈزە گۈزۈنمز اتىم (مولكول) لارىنىن حركتىندىن و ھر ئانىمەدە مىليياردلار جا دفعە آيسىرى مادەلەرە او جىملەدن بىزىم بىدىمىزە دىكە گى

تاپ گؤرەك!

١٧ - نجى نۇمۇرمەدە كى
تاپماجالارين جاوابى
قاطار
چىز
قايىش
كۈزلەر

١ بازاردا اولماز
ترمىزىدە دورماز
اوندان شىرىن زاد اولماز
٢ اىچى دولو
اوزو قويلىو

١٨ - نجى نۇمۇرمەدە كى
تاپماجالارين جاوابى
يېش آغا
أرى
سيچان
توبىغا
سيچان

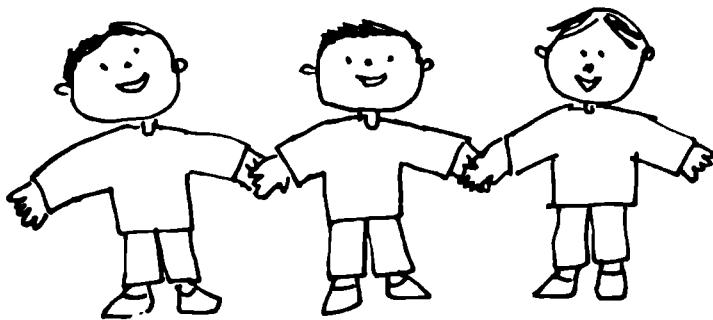
٣ ها گئىدەر، هو گئىدەر
بىر قارىشجا يول گئىدەر

٤ قىرمىزىدى، قىرىقدى
بورنونون اوچو جىرىقدى
گئىدەر گلر ياش ائيلر
ايکى گۇيىلو خوش ائيلر

تاپماجالارا دوز جاواب
ۋەرەن دوستلارين
آدلارىنى ھىمىن
صەنەفەدە چاپ
ائىدە جەيىك.

لە - ٣
كۈچىپە - لە
كۈچە - لە
كۈچە - ١

بنو وشه

آدی چکیلن شخص، سرعتله ایکینجى دسته يه سارى يوگوروب، هجوم ائدمر: ایکينجى دسته نين اویونچولارى محكم بىر- بىرى نين اليندن تو توب داي انالار. اونلار، هجوم ائدن اویونچونو تو توب ساخلاماغا چاليشارلار.

هجوم ائدن شخص، ایکينجى دسته نين سيراسىنى پوزوب اللرينى آچسا و يا بير نفرى سيرادان (صفدن) چىخارسا، سيرادان چىخان اویونچو اویوندان دا چىخار. آمما هجوم ائدن شخص ایکينجى دسته نين سيراسىندا ايليشىب قالسا، اوزو اویوندان چىخار. بير دسته نين اویونچولارى اویوندان چىخىپ قورتار دىقدان سونرا اویون سونا چاتير. بىلەلىكىلدە او بىرى دسته اویوندا غلبە چالىر. بو اویوندا ھمىشە بىرىنجى دسته اویونو باشلايىر.

الف: بوا يونو آذر بايجانين هر يېرىنده او سيرادان ارشم ماحالىندا و شاهسونلار آراسىندا اوينا يېرىلار. ب: زهره وفابى، فولكلور گنجىنسى 1 اویونلار، تېرىز، ص 14. د: س- جاويد، آذربايجان فولكلوروندان نمونىتلر- ص 243.

بو اویوندا، اوينايانلارин سايى نه قدمر چوخ اولسا، اویون او قدمر آرتىق شىرىن اولور. اویونچولار ايکى دسته يه بولۇنر. معمولاً هر دسته نين سايى ۱۰-۱۲ نفر اوولور. آنچاق اویونچولار آز اولدوغو زامان، هر دسته نين سايى اوچ نفرده اولا بىلر. اویونچولارين ايکىسى باشچى اوولور. باشچىلار نۇۋە ئىلە بىر- بىر اوز يولداشلارينى سەچىرلر. دستەلر تشکيل اولدوقدان سونرا اویونچولار ال- الە وئرىب، بىر- بىرىندىن 4- 3 متر فاصلە ئىلە قارشى- قارشىيا داي اناراق. هالا يا گىتمەلر، بىرىنجى دسته نين باشچىسى دئىر: -- بنو وشه.

ایکينجى دسته نين باشچىسى دئىر: -- بىنە دوشە (ويا: بندىرىم دوشە). بىرىنجى دسته نين باشچىسى يئىنه سوروشار:

- بىزدىن سىزە كىيم دوشە؟ ایکينجى دسته نين باشچىسى بىرىنجى دسته نين اویونچولارى نين بىرى نين آدىنى چىركە: --

تای قولاق گؤی پاپاق

تای قولاق اوردا
گؤی پاپاق بوردا

تای قولاق بوردا
گؤی پاپاق هاردا؟

وطنین سؤزو

ولی دالغا

□

سیز اولعاساز،
رنگیم سولار،
منی دوشمن،
گلیب آلار!

□

ایشیق ساچین،
اولون سوتعز،
منیم اوژوم
سیزدن دوئنم!

آدیم ایران،
اثلیم آزاد.
سیزسیز منی،
ائدهن آباد!

□

منم آنا،
سیزده اوشاقد.
گلین برى
بیر دانیشاقد.

ان گۈزەل ماھنى

شکوفه تقى
اکبر آزاد

سحر تىزدن، اوغلان بىر گۈزەل ماھنى ايله يوخودان اوياندى،
اوْز- اوْزونه دئىدۇ: «بو، دونيانىن ان گۈزەل ماھنىسى دىر، يقىن
قوشلار باغا گلىبىلر»

اوغلان تلمسه- تلمسه باغا قاچدى، بىرىنجى آغاچىن
 بوداقلارينا قانادلارى قىرمىزى، سارى وماوى رنگلىرىندە اولان نىچە
گۈزەل قوش قونوب ماھنى اوخويوردولار.
 اوغلان سئۇينجىلە اوجادان چاڭىردى:
«خوش گلىبىسىنىز آى گۈزەل قوشلار! دونيائىن ان گۈزەل
 ماھنىسىنى اوخويانلار سىزسىنىزمى؟»
 قوشلار اوتاندىقلارىندان سوسوب بىر سۆز دئمدىلر. اوغلان
 بىلدى كى ائشىتىدىگى ماھنى اونلارين دئىيل، يېنەدە سوروشدو:
«بس ان گۈزە ماھنىنى كىم اوخويور؟»
 قوشلارين بىرى دئدى:
«بو گون سحر نىچە قىزىل گول آچىبىدیر، سىللرى باغانىن
 دىبىىندىن گلىر. فيكىر ئەدىرەم ان گۈزەل ماھنىنى اوخويان
 اونلاردىر.»

اوجلان قاچاراق باغین دىبىنە گىشتدى. يئنى جە آچمىش گوللر،
شئح مىنجىغى اىلە ال - اوزلرىنى يسوپر دولار، اونلار سئوينجلە
گولوب، ماھنى اوخويور دولار.

اوجلان مەر بانلىقلا دئدى: «نه ماراقلى سىسىدىر، آى گۈزەل
گوللر خوش گلىپسىز. دونيانىن ان گۈزەل ماھنى سىنى سىز
اوخويور سونۇزمۇ؟»

ايىجە گوللر ياشىل اللرى اىلە، آل ياناقلارىنى اۇرتىوب،
گىزلمەرك دئدىلر:

«يوخ ياخشى اوجلان، يوخ! بىز يئنى جە چىچكلىنىش بالا جا
گوللرا يكىنلىك گونشىن سوروش. او ھمىشە بىزى ان گۈزەل
ماھنىلارلا يوخودان اوپاداراق دئىير صبح اولوبدور، يقىن اونون
ماھنى سىنى ائشىدېبىسن.»

اوغلان گۈزلىنى اوووب، گۈيده گونشى آختاردى. گونش
همىشە كىندىن دە داها آرتىق بۇيوكايىدى، داغىن قلمىسىنە ياخىن
دايانمىشدى. ساريمتىل ايشىغىنى گۈيە، داغىن اوستونە يايمىشدى و
ياوشجاسينا گولومسەبىرىدى.
اوغلان سوروشدو:

«آى مەربان گونش! دونىسانىن ان گۈزمل
ماھنىسى سنىن ماھنەن دىرەزى؟»
گونش يىنده گولومسىدى. اوغلانى باشدان آياغا قىدمى ايشىغا
بورويەرك دىدى: «يوخ گۈزمل اوغلان، يوخ، منىم ماھنيلارىم او
قدمر دە گۈزمل دېيىل. يقىن چايىن ماھنىسىنى ائشىتمىشىن.
چايىن آردىنجا گىشت.»

اوغلان گئتدی، او قدمر گئتدی کی، چایا چاتدی. چای شن-
شن، کئفی کوک ماهنی اوخوياراق سرعتله گئديردي. گونش ائله
همان توختاقليلقا چایا باخيردي. اوغلان اوجادان چاغيردي:
«چای، آى سئويملى چای! منه دئ گۈرۈم، دونيانين ان گۈزەل
ماهنى سىنى سن اوخويورسان مى؟»

چای سوپون اوزونه يايىلمىش گونش ايشىغىنىن ذره لرىنى
اوغلانىن اوزونه سېدى.

او ايىملى-يە گئتم-گئده دئىدى:
يا خاشى - گۈزەل اوغلان! منىم ماهنېم ان گۈزەل ماهنى دئىيل:
اوغلان چايىن آردىنجا قاچاراق سوروشدو:
«بس منه دئ، گۈرۈم ان گۈزەل ماهنى، كىيمىن
ماهنى سى دىر؟»

- گئت تورپاقدان سوروش. او بىر آنا كىمى بوتون بىتكىلىرى
اوْز اىچىنده بىچەرير، بوتون گۈزەل ماهنيلارى تانىبىر.

اوغلان باشينى آشاغى سالدى و تورپاغا باخاراق سرعتله اوزاندى، قولاغىنى يىتره يايپىشىدىرىپ، سوروشدو:
«آى آنا تورپاق! سىسىمى ائشىدىرىسنمى؟»
سونرا دقتله قولاق آسى. يىترىن اىچىندىن ماراقلى بىر ماھنى ائشىدىلىرىدى. اوغلان قولاق آسى، يىئنە دە قولاق آسى. مىنلرلە بىتکى بىرگە ماھنى اوخويوردولار. اونلار آنا تورپاق محبىتى اىلە يواش- يواش بۇيۇيوب دىرچەلىرىدىلر.

اوغلان سئوينجلە سوروشدو:
«آى تورپاق، آى سئويملى تورپاق! دونىسانىن ان گۈزەل نغمىسىنى اوخوييان سىنسىمى؟» تورپاق، اوغلانىن اوزونو آستاجا اوپەرەك دئىدى:
«يوخ گۈزەل اوغلان، يوخ! گىئت، گىئت يازدان سوروش.»

ائله بو آندا، بيردن- بيره بيتگيلر سورپاقدان چىخدىلار،
آغاچلارين اوستونده مين- مين چىچك آچدى. بالا جاقوشلار،
يومورتالارى چىرتىب، چىخدىلار. اوغلان يئريندن آتىلىپ، سئوينجلە
چاغىرىدى:

«ياز، آى سئويملى ياز، آى گۈزەل ياز! ان گۈزەل ماھنىلارى
سن اوخويورسان مى؟»

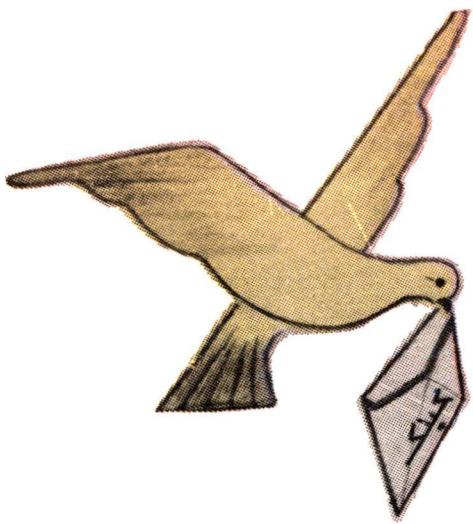
ياز تىرنم ائتدى:

«آى گۈزەل اوغلان! قوشلارين، گوللارين، گونشىن، چايىن و
پىرىن، ھامىسى نىن ماھنىسى گۈزەل دىر. بونلارين ھامىسى نىن
بىر گە ماھنىسى، دونيانىن ان گۈزەل ماھنىسى دىر. دونيانىن بو
گۈزەل ماھنىسى نى دا يالنىز سن ائشىدىرسن.»

ائله بو واخت سئوينج، آغ گۇيەرچىنلەر دىستەسى كىمى اوغلانىن
اورەيىندىن قوشلارا، گوللەرە، گونشە، چايى و يېئە سارى اوچدو.
سون

کپنگه نامه گلیر

همیشه اولدوغو کیمی بو آی دا مجلهمیزه
چو خلو نامه گلیب. نامه لرده عزیز او خوجولا ریمیز
اوْز آرزولا رینی بیزیمله بولوشمک ایسته بیرلر. سُوز
بوخ کى، هر نامه بیزى سئویندیریر.

وطن نغمه سى

گۈزمل وطن، گۈزمل وطن
خدمتىنده دورموشام من!
او شاق دئىيل، اىكىيد شىرم
بو گون، صباح بىر عسگرم
لا يلاسىندا آنام منه
بئله دئمىش دۇئە دۇئە:
بىرى آنان بىرى وطن،
ياددا ساخلا بونلارى سن
جانىن كىمى سئو وطنى
او بىسلمىش اوغول سنى

□ رضا رضاپور كەريز

كۈرپە

كۈرپە باجىم بئشىكىدە
آغلا بىر اينقه - اينقه،
گۈزلەر اولدوز كىمى
ال لرى اينجەم اينجە،
كۈرپەمېزى ساخلارام
آنام ايشدن گلىنچە.

□ غ. حـ داشقىن

نامه‌لره جواب

بیر شعر گوئندرمیشدیر، اونون شعریندن
بیر قطعه بورادا وئریریک:
کپنک آی کپنک
قاناد وور آی کپنک
نامه یازدیم ستوینجله،
نامه‌می یای کپنک.

عزیز دوستلاریمیز
نامه‌لرینیزی آلدیق و گله‌جکده اونلاردان
استفاده اندجه‌بیک. بیزی اونوتعاییب
یشنه نامه یازین:

- محمد مفانی / تهران
- سارا حقی آغ قلعه / تهران
- لاله سیدحسینی / ؟
- سمیه عسگری / اورمیه
- هانیه سلمانی زاده / تبریز
- اثناز کرددریلو / میاندوآب
- زهرا شیری / ملکان
- مریم سلیمانی فرد / بناب
- پویان جماعت پور / ابهر
- لاله سیدحسینی / تهران
- زهرا بخشی / تهران
- مهدی قاسمی / تهران
- عاطفه جنتی / زنجان
- رضا ذاکر / تبریز
- بهرام دهقانپور / بندر شرفخانه
- کبیره هوشمند / تبریز
- کیوان پورعلی / پارس آباد
- مهدی قاسمی / قم
- زهرا بخشی / تهران
- فرشید مولاوی / تهران
- فرهاد قاضی / تبریز
- سارا نصیری / تهران
- فاطمه نصیری / تهران
- ارووجعلی دوزنانی / تهران

□ عزیز دوستوموز «پرسوانه نوری»
تاپماجالارین جاوابلارینی گوئندرمیدیگیز
اوجون سیزدن تشکر ائدیریک.
□ عزیز دوستوموز «رقیه قره‌داغی»
یازیر: «عزیز کپنک، هر دفعه کی، اوجوب
بیزیم شهره گلیرسن. سنی قانادلاریندان
توتوب ائوه گتیریم و اونداکی بازیلاری
هوسله او خویورام».

□ عزیز دوستوموز «پریسا بخشی» نقاشی
و تاپماجالارین جاوابلارینی گوئندرمیدیگیز
اوجون سیزدن تشکر ائدیریک.

□ عزیز دوستوموز «محمد جوادی»،
سیزین همیشه اسلام قولوقجو اولماگیزی
بویوک آلاهدان دیله‌بیریک.

□ سویملی دوستوموز «مریم کریمی»
گوئندردیگیز شعر و جدول اوجون تشکر
ائدیریک. یشنه بیزه نامه یازین.

□ سویملی دوستوموز «ربابه شیخ
الاسلامی» «کندیم» عنوانی شعریز
اوجون تشکر ائدیریک. شعر ساحمه‌سینده
آرتیق چالیشین. ربابه‌نین شعری نین بیر
بیتی بئلدمیر:

آی منیم هر نهدن شیرین مسکنیم،
اوبارسان، اوره گیمسن، آزا ندیم.

□ سویملی دوستوموز وحیده هوشمند و
سمیرا کبیر قاسمی، ناغیلیز اوجون ساع
اولون. یاخین گله‌جکده اوندان استفاده
ائده‌جه‌بیک.

□ عزیز دوستوموز هاشم محمدی اوز
نامه‌سینده کپنگین صحیفه‌لریندن
ماراقلاندیغینی بیلدیرمک اونون وصفینده

گؤندردیگیز نقاشی لارا جاواب

□ نوروزی

آمنه حسینزاده

اگر بو نقاشیندا بعضی مسئله‌لر نظره
آلینسايدی داهما آرتیق گؤزهل لهشردی.
مثال اوچون اگر ماژیک، کاغذین
اوستونده انتظاملا ایشله‌دیله‌یدی، بئله
بیر پوغونلوق عمله گلمزدی. گؤزه چارپان
انتظاماسیز آغ فضا ایله هماهنگله‌شیب،
ماراقلاندیریجی اولا بیلدی.

* *

مهدی مواساتی - تبریز

گوروندویو کیمی نقاشیندا خط‌کشدن
استفاده اولوبدور. «ائو»، صحیفه‌نین
اور تاسیندا يئرلشیبدیر. اگر ائوی
صحیفه‌نین بیر طرفینده چکسے‌یدین (البته،
خط‌کشدن استفاده ائتمەدن) داهما یاخشى
اولادی. هابئله گؤیون آغ فضاسینی
رنگله‌بیب و یا بیر نئچه بولوك بولودلا
دولورسايدین داهما یاخشى اولادی.

سیما اصغری - تهران

بیزیم الیمیزه چاتان گؤزمل نقاشیلرین
بیری ۵ سیمانین نقاشی سی دیر.
سیما نقاشی چکمک اوچون صحیفه‌نین
بوتونوندن فایدالا نیبدیر. آشاغیدا بیر نئچه
آغاج واردیر. بعضی آغا جلا لا آداملار،
بیر - بیری نین آردینجا دایانیبلار. سیما،
هر رنگی اوز يئرینده ایشله‌دیدیر.

* *

بابک نوروزی - ؟

بابک نقاشی سینده رنگلری اوز يئرینده
ایشله‌دیدیر، آنجاق اگر گونشی ائوین
آرخاسیندا چکسے‌یدی، هابئله دامین
شیروانی سینی توتفون ماوی رنگ ایله
بویاسایدی و بیر نئچه بولوك بولود دا
چکسے‌یدی نقاشی داهما آرتیق
گؤزهل لهشردی.

محمد آذر مکان ۶ / یاشیندا / تهراندان

نگار طاهری - تبریز
نگارین نقاشی سی گوزمل دیر، آمما اونون
ایکی طرفینده بوش فضا چوخدور. داملارین
اوسلایدی و گوئیو رنگلسمهیدین، هابئله اگر
اونلارین هامیسینی صحيفه‌نین
آشاغیسیندا چکسنهیدین، داهما آرتیق
گوزمل لمشردی.

* *

منصوره حمیدی - ؟
منصوره‌نین نقاشی سینده، صحيفه‌نین
اور تاسیندا یئرلشن اشو، نقاشی یه داهما
آرقیق قدرت و تریر.

خصوصیله قیرمیزی رنگ، بو حیسى
شدتلندیریر. آنجاق بو مثبت خصوصیتلرین
قارشیسیندا، صحيفه‌نین هر ایکی طرفینده
یئرلشن آغاجلار اونون قوتینی آزالدیر. اگر
سول طرفده کی آغاج اوسلایدی، بسو
نقاشی داهما آرتیق گوزمل لمشردی.

* *

مرضیه امیرزاده - ؟
نقاشی نیزین سلیقه‌سیز لیک و
حوصله‌سیز لیکله چکیلمه‌سینه باخ‌مایارا،
مؤضوعسو ياخشی و طراح‌لیغی گوزمل دیر.
پالتارلاری و اوزلری رنگ ائتمکده داهما
آرتیق دقت ائتمه‌لیسین. رنگلری ایشلهمدنده
دقت و حوصله‌ایله بو ایشی گوژ.

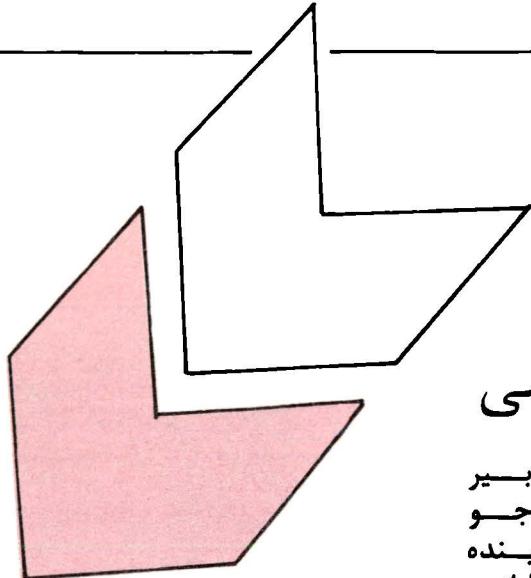
* *

نینا منتخب (دوئر دیاشیندا) - تهران
نقاشینیز لطیف و قشنگدیر. نارینجی
رنگین چوخ استفاده اولونماشی
نقاشی - یه آرتیق شنلیک و حرکت
باغیشلایبیدیر. آنجاق نینا خانیم دقت
ائتمه‌لیدیر کی، ساری گونش، یاشیل
گونشدن آرتیق واقیته ياخین دیر. هابئله
اگر گوئیو گوسترمک اوچون ماوی رنگدن
استفاده اولونسایدی، نقاشی بوندان آرتیق
قشنگ اولاردی.

سمیرا کبیر قاسمی / ۷ یاشیندا / تبریزدن

فاطمه نصیری ۱۳ یاشیندا / تهراندان

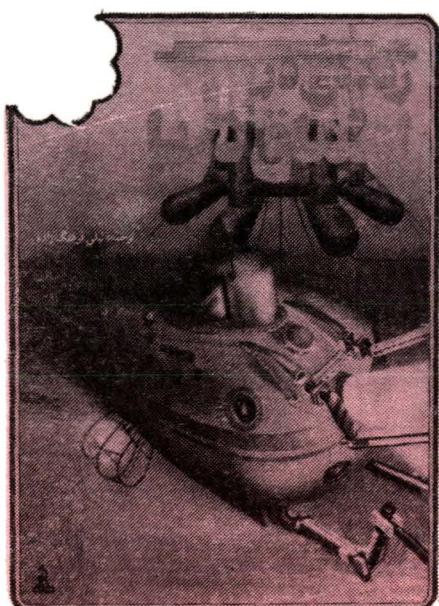
دنیز و دنیز هاواسی

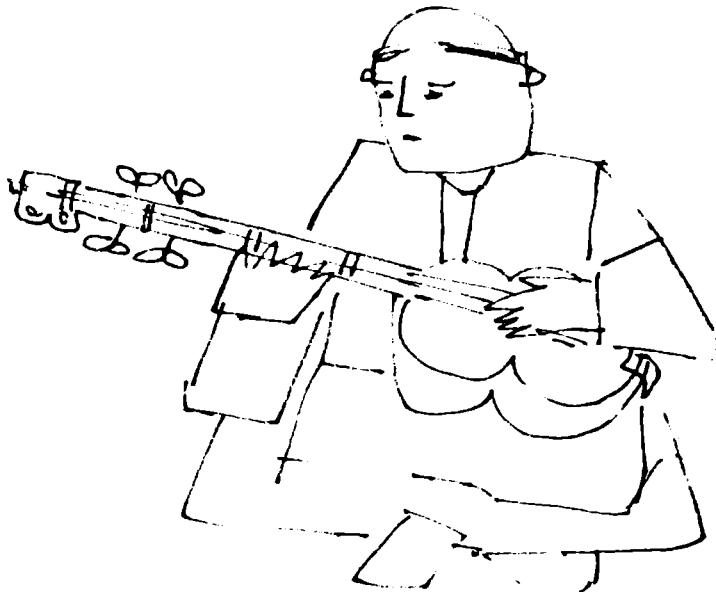
«دنیز» و «دنیز هاواسی» بىر چو خوموزا، چكىملى و دوشوندوروجو اولموشدور. ائلهجە ده دنیز ساحلیندە گزىمك، دنیزدە اوزمك، بىر قايانيڭ اوستوندە گلەمشىب، سولارىن اوزوندە گىنتى گل اىدىن گىميرى گۈرمك و بالىقلارى سىئر ائتمك بىزە، يېنى بىر روھىيە باغىشلايىر.

بوتون بو حادىملەر، دنیزىن اوزوندە و يا اطرافيnda باش وئرير. آمما، آنجاق گۇرمسن دنیزىن درىنلىكلىرىندە نە خبر وار؟ ايندىيە قىدمە دنیزىن درىنلىكلىرىنە سفر ائتمىشسىنىزىمى؟ و يا بو بارمەدە تحقىقات آپارىيپسىنىزىمى؟

آنچاق بو اىشە امکان تاپا بىلمەسەن نىزدە ناراحات اولمايىن، «زىندىگى در اعماق درىيا» (دنیز درىنلىكلىرىندە ياشاما) كتابى نىچە لحظە بىزى دوشوندورور. بو كتاب، بىزى اوز خىالىيمىزدا، طبىعتىن تعجللىنديرىجى حىصتىسى اولان دنیز درىنلىكلىرىندە گزدىرير.

بو گۈزەل كتابى، خانىم «لىلى فرهنگزىزادە» چئويرمىشدىر و «كانون فرهنگ و هنر اسلامى» نشر ائتمىشدىر. بو كتابىن قىمتى اوتوز تومىن دىر.

تئللى ساز

ائله گلردى کى، كىشى چالمير، ياتير، سازىن اۇزو، اوونون سىينەسىنە سىغىنېب دىللەنir. ساز ھاوالارى بىر- بىرىنى عوض اىتدىكىجه، قوجانىن بوتون يورغۇنلۇغودا يادىندان چىخىر.

فاضل ساز سىسى ائشىدىن كىيمى باباسى نىن يانىنا جومار، ساز تىزەن دىۋىنە يە سالىنېب دىواردان آسىلانا قىدمى يېرىنەن تىرىپەندەن باخار، باخاردى. كىندىن هېچ بىر توى مجلسى، هېچ بىر شىلىي عاشقىسىز كىچمىزدى. حىّا احمد كىشىنى تىز- تىز قۇنشو كىندرلىرىن دە توى- دويونونه چاغىراردىلار. فاضل دە ساز چالماغا بؤۈك ھوس گۇستىرىدى. اودا اىستەبىرىدى کى، بارماقلارىندان موسىقى سوزۇلۇسۇن و دىنلەينلىرى، ائشىدەنلىرى والە اتىسىن، اونلارىن قلبىنى، روھونو والە آلسىن، اونلارىن آرزيلارىنى جوشدوروب

فاضل باباسىنى چوخ سئوپىرىدى. اوナ ائله گلردى کى، اوونون مەربان باباسى كىيمى خوش خاصىتلەر، گۈزەل ناغىللار، ماراقلى داستانلار دانىشماڭى باجاران آدم اولماز. كىشى نىن ياشى ھشتادى چوخدان حقلەمېشىدى. آنجاق يىئندە ايش- گوجوندن قالمير، او زوم باغىندا ھوسلە ايشلەبىرىدى. آخشام اوستو ائوه قايىداندان سۇنرا ايسە صەفلە سازىنى دىواردان گۇتۇروب احتىاطلا كۆپەنەن چىخارار، بىر آز اول بىتلەن دىۋىنە يابېشمىش بارماقلارى، سىنە يە باسىدېغى سازىن سىملەينە تۇخونار، اونلارى دىللەن دىرىمەدى. بىئە واختلاردا بارماقلارى ھاوالانمىش قوش كىيمى پەرمەلىرىن آراسىندا ناراھىت- ناراھات چىرىپىنir. او زو ايسە گۈزلىرىنى يوموب راىلەبىل شىرىن خىالا دالار، بىر- بىرىندەن گۈزەل ھاوالارى چالاردى. كىاردان باخانا

توشلاریندان گئىرى قالماسىن. چالماغا قالينجا، ماراغى اولسا، اوئىرنىك هەنج واخت گەچ دېيىل.

سسى - كويىدىن آغىز دېيىنى قولاق ئىشىتىمىرىدى. ھامى سئوينىر، گولور، توى صاحبىنىن مبارك اولسون دېيىردىلر. اوجا بولۇپ، پەلوان جەھلى قوجانىن گىلدىيىنى گۈزەندە ايسە ھامى ساكتلىشدى. عاشيق مجلسە سالام وئریب اونون اوچۇن آيرىلمىش يېرده اگلشىدى. گۈزىلرىنى دۇردد طرفە دولاندىرىدى. كىنдин آز قالا بوتون آداملارى - بۇيۇكلو - كىچىكلى بورا ياس توبلاشمىشىدى. مجلسىن آشاغى باشىندا اوشاقلار اگلشىمىشىدىلر. فاضل دە اونلارىن آراسىندا يىدى. گۈزىلرىنى ھمىشە كى ۲ يى - اراق ز افتخارلا : اباسىدا دېكىمىشىدى.

كىند اھالىسى دېيىب، گولوردولر، اوره ك سۈزۈلرىنى سۈپەلەيىردىلر. نهایت، عمومى شىلىك باشلاندى. سۈز قوجايىا وئرىلدى. عاشيق سازىنى كۆكلەيىب متىدانا گىردى. حۇرمتلى و شريف انسانلارين شائىنە نغە دەمكىدىن اوپترو گردىش ايلەمەيە باشلادى. بىر - ايکى دفعە اورتادا اوباش - بوباشا دولاندىقدان سونرا سازىنى دىللەندىرىدى. بىر قىدر چالدى. بىر ايکى آغىز اوخدور. آنجاق... تىئز يوروولدۇ. بونو بوتون تاماشاچىلار دويىدولار. عاشيق اۆزۈ دە مستەنلى داها گىزلىدە بىلەمدىيىنى باشا دوشدوپىوندن فيكىرلى يىدى. ائلهبىيل گۈزلىرى كۆلگەلمىشىدى.

- داها قوجالىق گوج ائلهبىير، آى احمد! - دېيە ياشىدلارين دان كىمسە آرایا سۈز آتدى -. يامان تىئز يوروولورسان، ها!... يادىمدادى، گىچە - گوندوز چالىب - چاغىراردىن، سحرى دىرى گۈزلى چاردىن، آنجاق بىر جە دفعەدە يوروولدوم دەزدىن ...

چاغلاتسان آنجاق ندىسه باباسى ائلهبىيل بونو هەنج گۈرمور، يا دا اهمىت وئرمىرىدى. پايدىز گىرىمىشىدى. تارلا ايشلىرى سونا يىتتىمىشىدى، اكىنچىلر بول مەحصول توبلايىب، آنبارلا را وورموشدولار كىنده توپى وارايدى قوجا عاشيق يىئنە ايشدن يورغۇن قايىتتىمىشىدى ائوه چاي اىچمك اىستېيردى كى، قابىي آچىلدى و يانينا بىر نىچە سىنى كىشى گىلدى. خىلى اوردان - بوردان صحبت ائتدىكىدىن سونرا قالغىب بىرلىكده توبىا يوللاندىلار. احمد بابا سازىنى دا گوتۇرموشدو. آخى، بىلە واختدا دا چالماسىن، بىس هاچان چالسىن؟ آنجاق، ندىسه كىشى فيكىرلى يىدى. سون واختلار بىر مىتىلە اونا چوخ قىربىه گۈرونوردو. ايشدن قايداندا سازى گاه كۆكلو، گاه دا كۆئىنكسىز گۈرور ، لا كىن سوروشماغا اورە ك ائتمىرىدى. اونا ائله گلىرىدى كى، بونلار اۆزۈنون ايشى دىر. قوجالدىغىنداون اونودول سور. آنجاق بىر جەستە ماراقلى يىدى. ايندى داها فاضل اوڭكى تك، سازا قولاق آسماق اوچۇن جوموب باباسى نىن يانينا گلمىر، ائلهبىيل اونا هوسى ده گۈستەرمىرىدى. بو حال قوجانى سئويندىرىرىدى. فيكىرلەشىرىدى كى، ھەللىك ائله ياخشى دىر. قوى واختى - واختىندا درسلرىنى حاضىرلاسین، تاي -

مكتبيميذه ساز درنه يسي يسارديب، فراصنلي دير. احتياط ائله، احمد بابا.
آرتيق اوونو ائل آراسينا چيخارماق اوilar. - سونرا دا كيشى نيسن راضيليفينى گۈزىلمە ييب فاضلى سىلسەدى. - فاضل!
اوئانما، ياخين گل. احمد بابا تعجبه چىگىنىنى چىكدى.

فاضل ايرەلى چىخىب، آغىر آددىملارلا باپاسينا ياخىنلاشدى. لاكىن قوجا هلمەدە اشىتىدىكلىرىنە اينانا بىلمىردى. باخىشلارى نومسىنە قالمىشدى. كىشى يامان چىنە دوشموش، قېيل ياخالا نمىشدى.

- سن... چالماق بىسلىرى سىنمى؟!
باجارىرسانمى، بالا؟!

فاضل دينمەدى. باشىنى آشاغى سالىپ سوسدۇ. دئىمسەن قوجامان صنعتكارىن قارشىسىندا چالىب او خۇماغا اووه ك ائلمىردى. بىر دە كى، بىتون بونلارى باپاسينا واختىندا دئىمەدىكىنەن...

- احمد بابا، چالىب او خۇبار. اونا سونرا اوزون بر هنرمند كىمى قىمت وئەرسن، - دئىھە معلم قوجانى چتىن وضعىتىن قورتارماق، ھم دە شاگىردىنە اووه ك - دىره ك وئرمك اىستىدى. گۈرورسۇن نۇھەن دە اوزونە لايق دير، يا يوخ...

نه دئىيرەم، چالسىن، خلقده قىمتىنى وئرسىن. - سونرا دا نومسىنە دئىدى. هئچ بىر عاشيق يارىشدا غالب گلەمدەن سازى آلا بىلمىز، مغلوب اولماياندا اوز خوشوا يىلە سازى اوز گمىسىنە وئرمىز. بىونو يادىندا ساخلا. جاماعاتىن اووه بىينى الله آلا بىلسەن. قوى ساز دا ھەميشەلىك غالب كىمى سىنىنىكى اولسۇن. يوخ، اگر ناراضى قالسالا...

- اولسۇن! - دئىھە معلم شاگىردىنە باخدى. او فاضلىن استعدادينا بلدايدى.

فاضل جسارتىلە گولومسىدى. احمد كىشى دە بىن گۈزە بىرمىش كىمى سازى

احمد بابا دينمەدى. بارماقلارى تىللەرى او زىمرىنە داها عنادلا، داها شىتلە گىزدى. اونون عوضىنە ساز دىللەنى، ساز دانىشدى. «يوخ!» - دئىدى. - يوخ! عاشيق قوجالماز!... ائلىن بىتلە گۇنوندە احمد الينى يئرە قويماز. چالا جاگام. چالا جاگام! لاب يورولسامدا، او زولسىمە... نە قەدر چالىب - او خوسادا بىر آزدان سونرا يىئنە يورولدو. بونو ھاميدان قاباق نومسى فاضل حس ائتدى. نەنسە عاشيقىن دا بىر گۈزو نومسىنە قالمىشدى. ائله بىل او فاضلىن قلبىنەن كىچنلەرى او خۇويور و اوزودە باخىشلارى ايلە دئىيردى كى، گل منى بوجاماعات آراسىندا خوار ائلمەم، بالا.

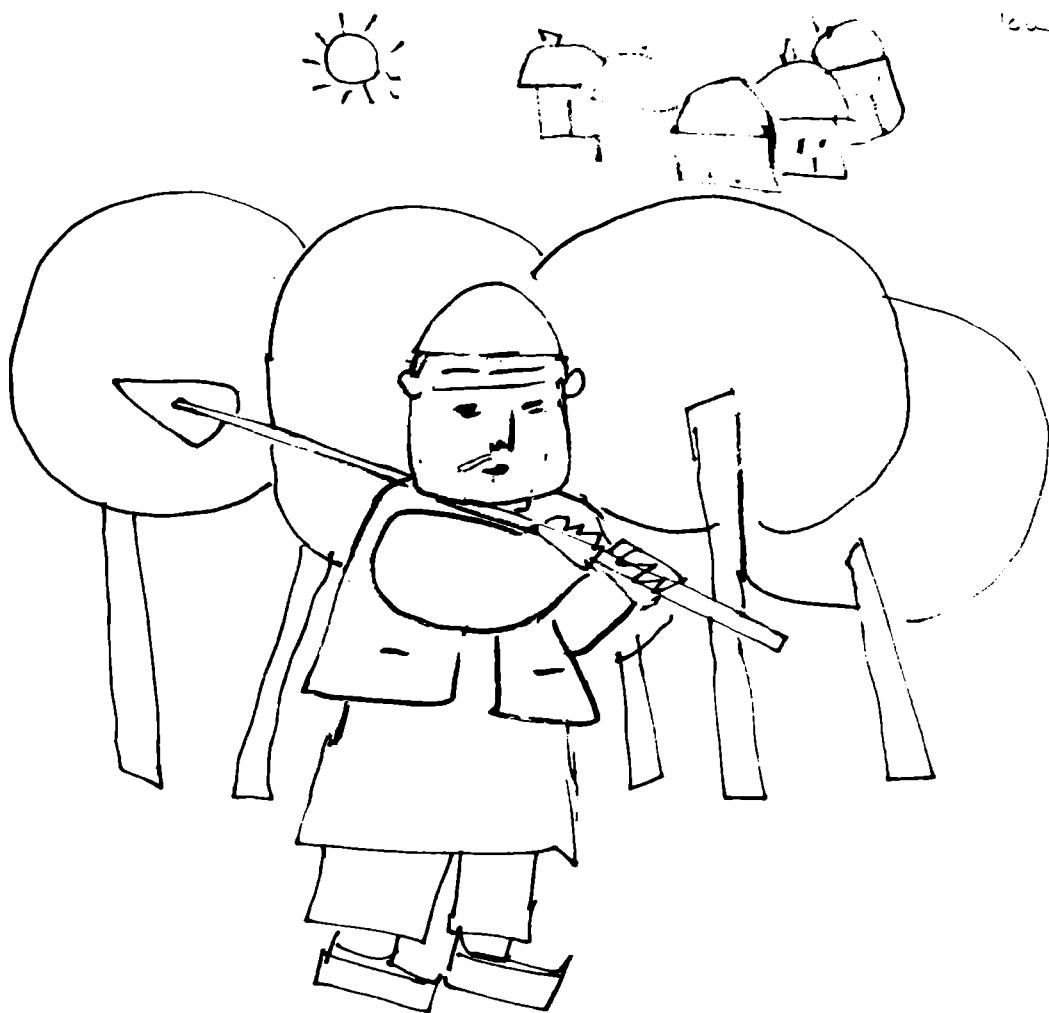
اگر تىز هوىدن دوشمىسىدىن، سىنى او فەرسەتىسىدەم... اىندى بابان مىتىداندا تك قالمازدى، بالا! بابا - نوه الـ الھوئىرەب او قەدر بىتلە مجلسلرى يولا وئرمەدىك كى... من يورولاندا سن چالاردىن، سىن يورولاندا من دئىمەرىم بىر - اىكى آغىز».

بىردىن اونون يادىنا فاضلىن كۆرە يادىنا تاختا پارچاسىندا، او ستو نە سىم چكىب چالدىغى گۈنلەر دوشدو. سونرا ھەردىن سازى كۆنکىسىز، كۆكسۈز گۈردو يو كۈنلەرى يادىنا سالدى...

ائله بىل عاشيقىن يورولدو غۇنو معلم دە دەندى: - احمد بابا، اىنچىمەسەن سەندىن بىر خواھىش ائدەرىم.

- بويور اوغلۇم! نىيە اىنچىمەسەن كى؟! گۈرورم يورولموسان بىر آز دىنجل نەفسىنى در. قوى فاضل بىر - اىكى ھاوا چالىب او خۇسۇن...
- كىم؟!... - قوجا عاشيق حالدا سوروشدو - كىمى دئىدىن ، بالا؟ فاضل؟

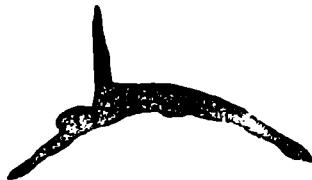
- نوهنى تانىميرسان، احمد بابا؟ سىزىن فاضلى دئىيرەم دە. بىزىم درس اعلاچىمىزدىر. ھم دە نىچە واختىدى كى،

ساز هاواسى اطرافا يايىلدى. بالاجا عاشيفين گۆزەل سىسى ھامى نىن خوشونا گىلدى. او سون دفعە مضرابى سىملەر توخوندوروب الينى يانينا سالاندا ھە طرفدن «آى ساغ اول!»، «آفرىن!» «مین ياشا!» ندالارى اشىيدىردى. بۇ، ھاميدان چوخ احمد بابانى سئويندىردى. كىشى طيليسىملىنىش كىمىي يىرىننە قورويوب قالماشىدى. راضىلىقلا باشىنى تىپەندىردى. اونون گۆزلىرى ياشاردى . بۇ، سئوينج ياشلارى ايدى. آخى... سازىن سىملەرى سىفالسىز قالمايا جاقدى... ■

طنطنه اىلە چىكىنинدن آشىرىب نومسىنە وئىرىدى. فاضل احتياطلا اوئۇ ئىلدى. سونرا آداملارا گۆز گىزدىردى. ھامى ھىجانلا باخىردى. قوجا عاشيفين ھىجانى اىسە بو آن اوْلچویە گلمىزدى. او، نومسى نىن خوار او لماسىنا، او تانىب - سىغىلاماسىنا دۈزە بىلىملىرىدە. لا كىن، عاشيقلىق قايدا- قانونونو مقدس حساب ائدن قوجا آرتىق اوْز حكمونو وئرمىشدى...
فاضل اوْزونو دوزەلدىب، مضرابى سىملەر توخوندوردو، آرایا ياواش- ياواش ساكتلىك چۈكدو. آز كىچىمدەن، حزىن

نئجه اوزه بىلەرىك

اوزمک فردى بىر ورزش اولاراق، ورزش راشتملى آراسىندا اساسى و آنا ورزشلردن سايىلىر. بو ورزشى اوشقلقىك ايللىرىندن باشلايىب، قوجالىق گونلرىنە قىدمى داوام ائتدىرمىك اولار. اوز گونچولر آراسىندا اولان مختلف اوز گولرىن آدلارى بىتلدىر: سينه كرالى، كورهك كرالى، قورباغا اوز گوسو، بؤويوردىن اوزمك. آمما بورادا سينه كرالى اوز گوسونو اوئىرهتىمك اىستەييرىك، هر شىدين اول اوز گونچو افقى صورتىدە سوپيون اوزمىرىنە اوزانىر. سونرا اللرى ايله قىچلارى نىن ياردىمىي ايله حر كتە باشلايىر. اوز گونچو سودا افقى صورتىدە اوزاندىغى زامان، بىر قولونون گوجو ايله كورهك كىمى سوپيو بىدنى نىن آلتىنا وئرير. او، بوايشى لە بىدنىنى قاباغا طرف چكىر. بو زامان او بىرىي الينى، هله سودا اولاركىن، بىر آز چىگىننى دولاندىرماقلا و بىر آز دىرسك طرفينىن الينى اگملە بىدنى نىن قىراغىندان ائشىگە چىخارىر. بو حر كتە الينى مفصلىن كارىندان ائشىگە چىخارىر. سونرا ايسە بىرىنجى الى كىمى كورهك وورماق اىشىنى داوام ائتدىرىر. قىيد ائتمەلە يېك كى، سوپيو دالا اىتەلمىك اوچجون اول بارماقلارى، سونرا ايسە بىلەبىي، دىرسەبىي، قولو، چىگىننى سوپيون اىچىنە ساللىر. آمما قىچلار سوپيون اىچىنە يېئرین

اسلامی اوْلکه‌لری نین محصل لری آراسیندا اویون

گلن ایسلین یاى فصلیندە اسلامی اوْلکه‌لرین اوغلان محصل لری آراسیندا ورزشى يارىشلار كىچىرىلە جىكدىر. بو اوپۇنلار مشهد، تهران و اصفهان شهرلری نین بىرىنده كىچىرىلە جىكدىر. محصل لر، گولشىم، والىبىال، بىكتىبال، هىندبال، مىز اوستو تىنىس و قاچما ساحه‌لرده يارىشا گىريشە جىكلەر.

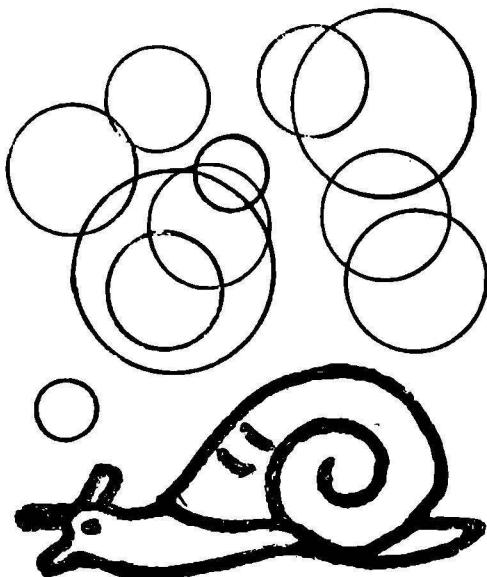
محصل لرین اىكىنجى ورزش المپيادى نين نتىجەسى

بىدمىنتون رشتمىنندە زنجان استانى قەھرمانلىق آدىنى اوْزۇنە قازانمىشىدىر. ژىمناستىك رشتمىنندە غلامرضا علیزادە زنجان استانىندان، مجتبى پارسا و فرامز بېرىز بخت تهران استانىندان بىرىنچى اولمۇشلار. دوچرخە سورمەدە: بەنام علیيارى و قادر مىزبانى شرقى آذربايجان استانىندان و علیرضا حسینى اصفهان استانىندان بىرىنچى رتبەنى قازانمىشلار.

اوزمىرىنندە كى كىمى حركات ائدىرلار، يعنى حركتىن و دولانماگىن چوخ قىسمتى لىگن مفصلى طرفىنnde داوام ائدىر. سوپۇن اىچىنnde قىچىلارىن فاصلەسى ۲۰ دن ۳۵ سانتى متە قىدرە اولور. و آياغانىن پىنجلەرى اىچەرى طرفە بىر- بىرىنە ياخىن و اوزانمىش حالدا، اولمالىدىرلار. قىچىلار ضربە ووراندا آزاد صورتىدە حركات ائتمەلىدىرلار. سوپا ضربە ووراندا قىچىلار بىر آز دىيز طرفىنندە ئېلىر و قىچىلار سودان چىخاندا دېزلىر مكمل صورتىدە دوزەلىر (مستقىم اولور) اللرىن حركتىنده، اوز گونچو ۲، ۴ و يأ ۶ دفعە قىچىلارى ايلە سوپا ضربە وورابىلر. آمما اوز گونون ان مەم تىلى نفس آلىب- وئرمەدن عبارتدىر. بو ايشلە اوز گونچو هاوادان اكسىزىنى آلاراق، قاباقكى هاوانى سوپۇن اىچىنە بورا خىر. او گۈزلمەلىدىر كى، سو قارنىنا دولماسىن. اوز گونچو اللرى نين حركتى ايلە نفس آلما ايشىنى ھماھنگ ائدىر. او، الى قاباقدا اولاركەن باشىنى سول طرفە فيرلاتماقلە نفس آلىب وئرير. و الىنى دىكىشىدىر مكە باشىنى سوپۇن اىچىنە سالىب قاباقكى هاوانى سوپا بورا خىر. قىيد ائتمەلى يېك كى، هاوانى آلماق يالنiz آغىز و سىلەسى ايلە و نفس وئرمك ايشى يالنiz آغىز و بورونلا گۈرۈلۈر.

اگلنجەلر

□ رسول فلاح بور

ئىچىمدەنە دىرى؟
بو حلىزون صابىنىلى سوا يىلە
كۈپۈك دوزەلدىرى.
كۈپۈكلىرى گۈيىدە بىر- بىرىنىن
يا خىنلىغىيندا دوروبلار. اگر بو
كۈپۈكلىرى دقتىلە رنگلەمسىن، او نلارى
راحات سايا بىلرسىن.
ايندى دى گۈرۈم حلىزون نىچە
كۈپۈك دوزەلدىيدىرى؟

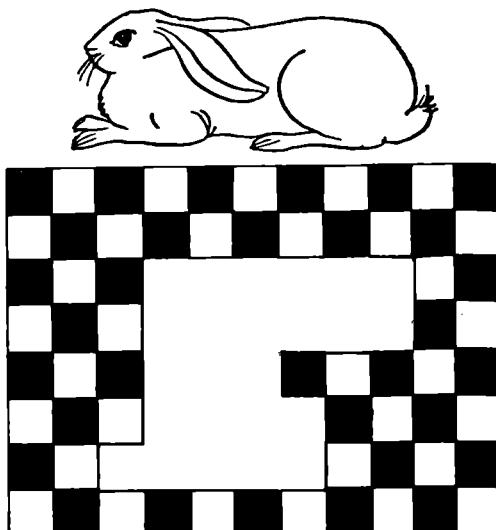
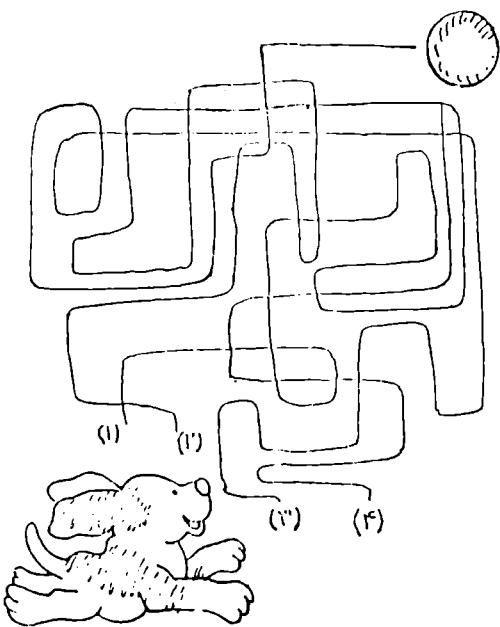
عددلر او يۇنو

- مختلف يولالارلا ۱۰۰ عددىنى
دوزەلدەمىلىمريك:
- دۇزد دەنە دوققۇز واسىطىسى اىلە $99^{1/1}$
 - آلتى دەنە دوققۇز واسىطىسى اىلە $99+1^{1/1}$
 - بىئش دەنە اوچ واسىطىسى اىلە $3 \times 33 + 7/2$
 - اوڭ رقم واسىطىسى اىلە $0+1+2+3+4+5+6+7+(8 \times 9)$
 - باشقا بىر يوللا $50^{1/1} + 49^{3/4} / 7/2$
 - داها باشقا صورتىدە $90+8^3/6+1^{3/5}/4$

كلىن عددلرلە هەرم دوزەك:

$$\begin{aligned} 9 \times 0+1 &= 1 \\ 9 \times 1+2 &= 11 \\ 9 \times 12+3 &= 111 \\ 9 \times 123+4 &= 1111 \\ 9 \times 1234+5 &= 11111 \\ 9 \times 12345+6 &= 111111 \\ 9 \times 123456+7 &= 1111111 \end{aligned}$$

□ ساوالان و سارا مىتىڭ - آلمانىن «برلن»
شهرىندىن

ئىچە كرپىج؟

دۇوشان آغا گۈزەتلە، بودىوارىن
اوستو ياتماق اوچون مناسب دئىييل.
چونكى كرپىجلرى نىن بىر نىچەسى
تۈكۈلوبدور.

بىن تۈكۈلموش كرپىجلرى سايىب
دىئىه بىلە سىنمى بىدۇلارىن نىچە
كرپىجى دوشوبدور؟

هانسى قىمت؟
بو حيوانىن بىدنىندىن بىر قىمت
قوپىبدور.
سن اونو تاپابىلسىن مى؟

٦	-		+		=	٥
÷		+		X		+
	X		-		=	
X		÷		÷		-
	X		+		=	
=		=		=		=
٩	-		-		=	٣

بو جدولىن بوش ائوجىكلرىنىدە
مناسب عددلىرى يازىين. هەر طرفدىن
مساوى عددلار الە گلەمەلىدىر.

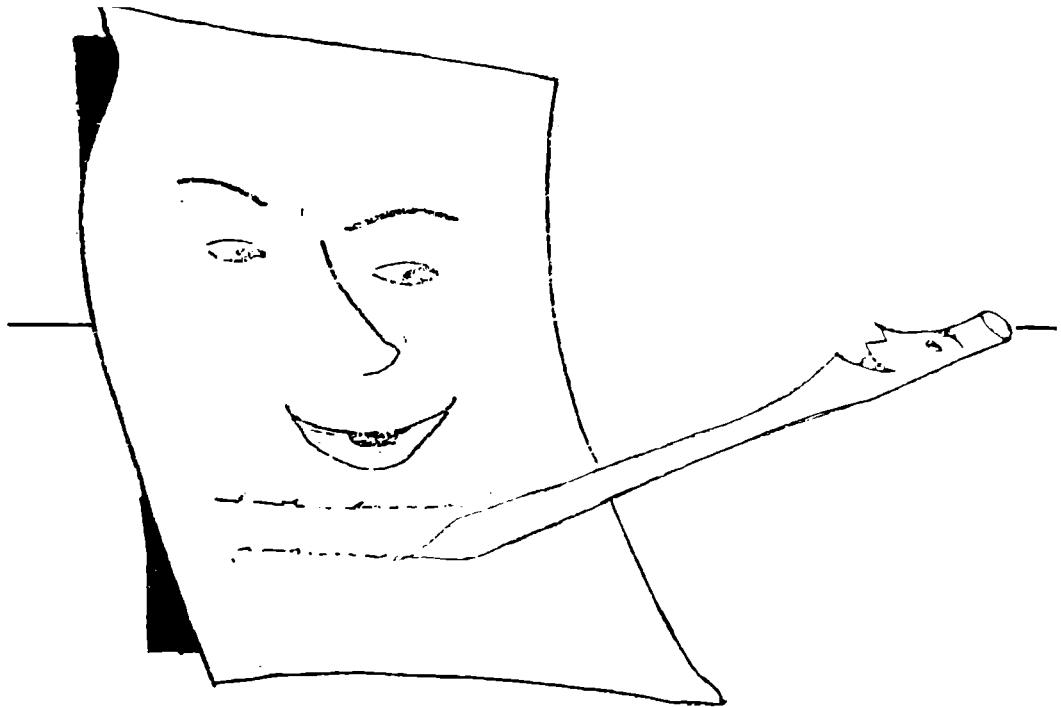
منيم الها ملار يم (٣)

چوخ خوشلارى گلر. آمما اونلار بؤيوک و بىچىم سىز بير دستىدە دئىيلىدىرلر. نمونه اوچون سككىز ياشىندا كى اوشاقلار اوز ياشىدالارى حقىنده يازىلان حكاىيەلرى اوخوماغى شوير و چوخ بالا جالار اوچون يازىلان كتابلارى خوشلامىرلار - گۇرمىن حكاىيەنин مۇۋضۇعسو ھامىيا جلب ائديجى دىرىمى؟ يازىلان حكاىيەلر چوخ زامان يازىچىلارين اوزلىرى نىن قارشىلاشدىغى، و اونلارين حياتىنما تأثير بوراخان حادىھلەردىر. لاكىن بو حادىث، عىممى بىر حادىث و باشقالارى نىن حياتى ايله اويان بىر حادىث دئىيلىسە، اونا زورلا عىممى لىك شكلى وئرمەيىن. نمونه اوچون سىزىن بؤيوک ائوبىنىز بىر آنا يولون مىسىرىنە دوشۇر، سىز اوندان كېچىك بىر ائوه كۈچمەلى اوپورسونۇز سۆز يوخ كى بو حادىث سىزىن اوج ياشىندا اولان كېچىك باجى يَا قارداشىنىزىن روحوندا تأثيرلى اوپور و او سىزىن بونونلا ايلگىلى اولاق يازدىغىنىز هر بىر حكاىيەنى قارشىلا بىر آنجاق بو خام مال تصویرلى بىر حكاىي يازىماغا اوپغۇن دئىيىل چونكى او باagli بىر مۇۋضۇ دور و گىنىشلىنىدىرىلە بىلمز.

اشارە

اوروبالى «جن كار» يىن اىشى كتاب ايدىتتورلۇغۇدور، لاكىن ادبىياتا، خصوصىلە اوشاق ادبىاتينا درىن رغبت بىلدىگى اوزوندن، اوشاقلارا يىشنى يەتمەلەرە حكاىيە يازماق بارمىسىنده معلومات وئرمىگە، و بو ساحىمە اوز شخص فيكىرلىنى سۈيىلمىگە باشلامىشىدىر. آنجاق بو مقالەنин اوزون اولدوغۇنا گۇرە، بورادا اونون بعضى قىمتلىرىن و ئىرېيك:

- حكاىيەنىزىن اساس مۇۋضۇعسو حقىنده ياخشى فيكىرلىشىن. فيكىرېنىز بىر حكاىيە يەچاندىقدا اونو يازماقىن ضررى يۇخدۇر چونكى ھىچ اولماسا يىشنى بىر تىرىن دىر آنجاق حكاىيەنىن اساس مۇۋضۇعسو بارمەدە صداقتە فيكىرلىشىن يعنى فيكىرېنىزىن ياخشىجا سىنا بىشدىيگى زامان اوزونۇزدىن سوروشۇن:
- گۇرمىن معىن بىر ياشىدا اولانلارىن مى بو حكاىيەدىن خوشو گله جى؟ عادتاً اوشاقلارين عايىھلەر، دوستلوق، حىوانلار، دئولر و ... اطرافىندا اولان مۇۋضۇ علار دان

با خيشلا با خين.

۲- هر شىدين اول حكايهنىن آداملارىنا فيكىرلىشىن. بؤۈك يازىچىلار- اوشاقلارين، يازدىقلارى حكايهلىرىن وورغونو اولان ، و هئچ زامان اثرلىرىنى اونوتمايان يازىچىلار- جانلى و حقىقى يازىچىلار يارادارلار. لا كىن ائله يازىچى دا اولور كى بىلە يازىز: «سارا بالا جا و نازلى بير قىزايىدى همىشە سىۋىنىب، دوداقلارى گولومسىپىردى» بىلە بير يازى ايله يازىچى اونون شخصىتى بارمده بىزە بير شئى دئىمير. بو يازىلارلا اونون شخصىتىنى تانيماق اولا رمى؟ نشجه تانيماق اولا؟ بو شخصىت قالىب توڭولمۇش و كاغىذ بير شخصىتدىر. يئىنجه يازىغا باشلايان يازىچىلار عادتا بير آدامىن ايشلىرىنى و رفتارىنى تصویرە چىمك عوضىنە اونو قورو و بوش صفتىلە تعريف ائدەملر. اگر بىزى «سارا ايلە تانىش

- گۈرمسن يازدىغىنiz حكاىيە كىچمىش حكايهلىرىن تايى دئىبىلىم؟ بعضى حكاىيە سوژەلرى (نمونە اولا راق عايدىلەدە بىر اوشاغىن دۇنيا ياخىلمىسى، يا بىر - بىرىنى سئۆمك كىمى مۇۋضۇعلار) چوخ يازىلدىغىندا گۈرە او قدمەر كۈھنەلىپ كى پامبىغى چىخىپ. اوشاقلار اوچون يازىلان كتابلارى نظر كىچىرمكله اوزونۇزدىن سوروشۇن بو حكاىيە مۇۋضۇعسى ال چاتارىندا اولدوغونا گۈرە مى منىم فيكىرىمە دوشىمەميش؟ لا كىن سىزىن حكائىزىن هامار بىر يولدا گىئتمەسىنى اىستەپىرسىنizسە، باخىشلارىنىزى بىر آز درىنلەدىن يىعنى تقلب اىتىك قىدىنده اولسانىز، و كىچمىش بىر حكايهنى تكرارلاماق اىستەسەنىز، اوزونۇزون و اوخوجونون حقىنە، بىر ياخشىلىق دا ائدىن، حكاىيە مۇۋضۇعسونا يىئنى بىر

بئله‌دیر کی حکایمده نظره آلدیغینیز شخصیتی نظره آلسیب، اوْزونوزدن سوروشاسینیز:

- منیم شخصیتیم نه ایسته‌بیر؟

- اونون یولونون قارشیسیندا هانسى مانعه‌لر وار؟

- او بو مانعه‌لری یولونون قارشیسیندا گوتورمک اوچون نه کیمی ایشلر گؤرور؟ نمونه اولاراق، توتاق کی سیزین حکایه‌نیزین شخصیتی «فازی» آدلی بیر آیی دیر. حکایه‌نین باشلانیشیندا فازی نین گؤزو بیر بال پسته‌ینه دوشور، آنجاق ایش بوراسیندادیر کی بو پتک چوخ يوخارىدادر و فازی نین الی اورایا چاتمیر. فازی گئدیب، بیر صندل گتیریر، آمما هئچ بیر فایدا و ئرمیر. گئدیب، بیر نردىوان گتیریر، نردىوان قیسادیر. اوسته‌لیک بال آریلاری دا (ایکینجی مانع) پتکدن چیخیب، بوروننو سانجیرلار. فازی داهما مجھز گلسىن دئیه، ائوه گئدیر. او بیر داهما قاییدار کن آیاقلارينا ایکى اوزون آغاج باغلايیر اوزونمده بیر ماسك وورور. بس ماسك نه يه لازم دیر؟ فازی دئیر: «آریلاری قورخوتماق ایسته‌بیرم.» آنجاق بوتون بونلارلا بئله گؤرمىن فازی پتھینى الله كىچىرە بىلە جىكمى؟ حکایه‌نین دويونون آجماسینى و سون حىصەسینى يازماگى سیزین اوْز عەهدەنیزه بوراخيريق.

ائتمک ایسته‌بیر سینیز سه، بیزه دئیین او نه ايش گؤرور. نمونه اوچون او باجیسى نین سوْزونه قولاق آسماماق اوچون او تاقدا گىزله‌نمزمى؟ يا عجا او مدرسەدن ائوه گلر کن ائلورى نین اطراfibinda کى ایتلرە اوینايارمى؟ يا او قىرمىزى رنگىنده اولان يىمكلىرى يىمزمى و ...

شخصىتلر يىزى تىعامىلە نظر آلتىنا آلين، هامىسى اىلە ياخشى تانىش اولۇن. بئله‌لېككە گۈرە جىكسىنیز کى ماراقلى شخصىتلرىن، مخصوص عمللىرى و رفتارلارى واردىر. بو اوْزو سیزین حکایه‌نیزى جانلى اىدە جىكدىر.

۳- چالىشىن کى قبول اولونا بىلەن بير حکایه يازاسىنیز. اوشاق حکایه‌لر يىندەدە، حکایه يازمانىن بوتون قايدالارىندان استفادە اولۇنور

بىرىنجى: ياخشى بير حکایه بوتۇو و بير پارجا اولان بير حکایدیر. اوندا - جىزىي اولور سادا - بحران يارادان بير توقوشما و چاخناشىماوارد دير حکایمەدە اولان بوتون عنصرلىرىن، او حکایمەدە وجىدو گىره كلى، و حکایه‌نین اصلى مقصدى يولوندا اىشلەلمى دىر. حکایه‌نین باشلانىشى، گۈۋەمىسى (بىندى) و سونو اولمالى دير باشقۇ سوْزە دئىشكەر حکایه اىلک قىمت، اورتا قىمت و سون قىمتدىن عبارت اولور. ايندى گۈرە ك بئله حکایه‌نى نىتجە يازماق او لا؟ سادە بير يولو

۴- حکایه‌نین جزئیاتینی دقتلمسچین.
جزئیات حکایه‌نی حقیقی و ملموس
ائده‌ر و شخصیتلر کیمی معین اولمالی دیر.
«تامی»-نین، آد گونونون مناسبتلله
آلدیفی اویونجاق ماشینی، دقیق صورتده
او خوجولا را تعریف ائدینیز. گورمن اونون
دمیر قیرمیزی رنگلی جیپ ماشینی نین
رئین تکری، قالپاغی و باشقماجه‌زاتی دا
واردیرمی؟

بونودا اونوتاماالی یېق کی او خوجویا
وئریلن معلومات معین بییر حدده
اولمالی دیر اگر هر بیر شئین جزئیاتینی
او خوجویا آچیقلاسانیز، حکایه‌نین
گندیشی نین قارشیسی آلينار. سیز آنجاق
اهمیتلی اولان جزئیاتی سچیب، اونا
خصوصی جنبه وئرین

* * *

۵- ياخشی اولار کی تعلیم ایشینی
معلم‌لرین عهد مسینه بوراخاسینیز دوزونو
دئین گؤروم، سیز اوزونوز دیشی
مسواک لاماگین اهمیتی بار مسیند بیر
حکایه او خوماغی سئوهرسینیز می؟
سئوهرسینیز می بیر حکایه بئله
سونا چاتسین: بلى، بئله لیکله «روزی»
يار پاقلی بیتگی لرین نه قدم فایدالی
اولدوغونو باشا دوشوب، اوندان سونرا هر
گون اسپاناق (اسفناج) يئیه‌ردی
او شاقلا ردا بیزیم کیمی نطق دینلهمه‌بی
سئومیرلر. اگر تعلیمی حکایه‌لر

يازيرسينيزسا، ال ساخلايin! بو اوزونوزون
و او خوجولا رينيزين دوشونجه‌سينی تحقیر
ائتمکديز سوژ يوخ کی او شاقلا ردا
او خوماقلا بير شئيلر اوپره‌نيرلر، لاکين بو
سيزин تصورو نوزدن داها اينجه بير
تعليم‌دیر. او شاقلا ردا يلى و حکایه‌نى
سئومه‌بی اوپره‌نميشلر بير سوژله او خوماغا
وورغون اولسماگى اوپره‌نميشلر. بو او
دئمکديز کی سیزین يازينيزدا شن چاغلار
اولمالی دیر. معلم اولماق ايستمه‌نیز بئله
داها گئنيش بير رولو قبول ائتمەلی سينيز،
يعنى ان درين و ان دولغون سوژلری قلمه
آلمالی سينيز ديلين وزن و آهنگىندن
فايدالا نمالی سينيز: ديلين آهنگى ايله
يازينيزى گۈزەل لندىريلر. نمونه اولاراق
سسلى حرفلرى بير- بيرى نين يانينا
دوزمكله كلمملرين اوليندە کى سىسىز
حرفلرى تىكارلا ماقلا يازىنى شن و
جادىھلى ائدىن معلمىن ده ائله ايشى
بئلدىر آنجاق او خوجونون ايشى، محض
او خويوب، لذت آپارماق (و حکایه‌نین
مضمونونو كشف ائتمك) دير.

دوماندا يووا ۱۲

- اوغول سنين اديبن يوخدور مو؟ بس
سن مكتبده نه اويرهنىبسن؟ بونو دئىيب،
دايانمادان قاپيدان بايبرا چىخىب، اوژونو
جمشىدە يتتىرىدى.

اونلار گىئىندىن سونرا، شوکور
فرىضلى دن وباشقا لارىندان آيرىلىب،
ياواشجا تو كاندان چىخدى.

هاوا قارانىقايىدى. سويوق بير يئل
اسىرىدى. شوکور بير باشا ائوه گىئىدى
حىطىدە، دووارلا رىن اوستوندە، گۈزلى
قىرغىنى آختارىرىدى. لاكىن قىرغىدان بير
خېر يوخايىدى

احوالاتى آناسينا سۇيلىھىب، تىز ياتدى
كى سحر چاغى تىئىزدىن دوروب،
قىرغىسىنى آختارىسىن، گىچ يوخوا
گىئىدى. ئانىملەر، دقىقەلەر چوخ يواش
اوتوودو شوکور جمشىدە و قىرغىسىنى
دوشۇنوردۇ. سحر تىئىزدىن يوخودان دوروب،
باغا قاچدى. نارىن^(۱) شە مىنجىقلارى
چىمنلىرىن و يونجالارىن اوستوندە يېپك
كىمى يايلىب، گوموش كىمى پارلا يېرىدى.

شوکور دۇزۇمسوز حالدا آغ و قارا سۇيود
آغاچلارىنىن ھوندورباش بوداقلارينا
باخىرىدى. هر آن گۈزلىمېرىدى كى قىرغىنى
بوداقلارين^(۲) بىرىنىن اوستوندە گۈرسۈن.
نېچە قارغانىن قارىلىتىسى و بىر آغاچ
دلمىنин ڈيمىدىگى ايلە ووردوغو ضربەلرین
سىسى باغىن سوکوتونو پوزوردو. شوکور
قاچماغا باشладى. شە مىنجىقلارى
شلوارىنى دىزەقدەر اىسلامتىمىشىدى. چايا
چاتدى. چاين شىرىن و دورو سوپو بۇيۈك
داشلارىن و يەوسونلارىن^(۳) اوستوندەن

اوتىن سايىمىزدا او خودوق:
لطيف سۆزونو داواام ائىتدى. او لاغىنى
اۋروشە آپارماقادان، اورادا اونون
ايتمەسىندىن... دانىشىرىدى. بو
ھىس-ويسىدە حاجى بايرامىن اىتىنىن
ونگىلتى سى فضانى بورودو، جمشىد
اونو اينجىدىرىدى. او، سونرا شوکورون
سوراگىينا گىئىدى، ايستەيىرىدى بىر
حىلە ايلە قىرغىنى اونون الىيندن
چىخارسىن. اونلار توتوشاراق، شوکور
قىرغىنى گۈئىھ بوراخىدى. بو احوالاتدا
كىندىخدا تاپىلىب، اونلارى بىر-
بىرىندەن آيىرىدى.

سونرا دا الىنى اوزادىب، سككىنىن
كىارىندان توفنگى گۈتۈرۈب، جمشىدە
ۋىردى.

جمشىد توفنگى آلب، قابىيا سارى يولا
دوشدو شوکورون يانىندان سوووشاندا
دىدى: «اولسون، حسابىنا يەتىشەرم!»
سونرا قاپيدان چىخدى اونون آرخاسىنجا
گىئىندىن كىندىخدا شوکورون يانىندى آزجا
دايانىب، شوکورو دانلاماق ايستەيىر كىمى
دىدى:

گونش، شته مینجیفی، چای، آغاجلار، سیغیرچینلار اطرافدا کی بوتون شئیلر گؤزونه ياد گۈرۈنوردو. اورهیی دارېخىردى. اختىاري اولمادان دەپيرمانين خارابلىقلارينا سارى گىئىدى. بۇيۈك بىر سىچان، اوно گۈرۈدۈ كە قاچىب، دووارىن دىبىنده كى دئشىگە گىردى. شوکور بىر بوجاقدا دايانتىب، خارابايا باخدى. شوکور اورادا اوتوروب، فيگەر دالدى. شوکورون گلمىسىلە دەپيرمانين اتەپىنە كى گۈلمىجە آتىلان قورباغا باشىنى آرامجا سودان چىخارىب، دومبا گۈزلىلە قورولىداماغا باشلادى. باشلادى. شكور يېرىنندىن قالخىب، كۈرپويه سارى گىئىدى. آيساغىنىن آلتىندا جىرىلداييان كۈرپونون اوستوندن كىچىب، چايىن اوتايينا گىئىدى.

گون اورتا يادىك چايىن اوتاي- بوتايىندا كى آغاجلارين آراسىندا گىزدى. دفعملرلە چايدان كىچىب، و، قامىشلىق و باتلاقلارдан كىچدى. يونجا، چوغوندور و يېرآلماسى زمى لرىنندىن اوكتدو. يورغۇن و غىلى بىر باخىشلا آغ و قارا سۇيۇدلرىن هوندور بوداقلارينى گىزدى، آنجاق قىرغىنى تاپىمادى. آج و قوتىزىز اىدى. دىزلىرى تېتىرىپىردى. بعضاً اوزونه نارىن- نارىن تر شەھى قونوردو. اوز آجليفى و قوتىزىزلىكىنە غالب گلەبىلىمك اوچون، نىچە دفعە تورشك و يارپىز يىئدى. آمما او بىتگى لر^۸ اونو داها دا آجيقدىردى.

گون اورتادان سونرا اوزونو ائۋوه يېتىرىدى. حىمەطە (حىاطە) گىرمىن كىن آناسى

زوپوب، آخرىدى. اىرى و خېردا جا قىزىل آلا بالىقلار داشلارىن آراسىندا و گۈلمىجىلدە آرخايىنلىقلا اوزمىكدايدىلر. شوکور يولوندان دۇنوب، كۆھنە آغاج كۈرپويه طرف گىنتىدى بىر زامان جماعت اوز بوغىدارىنى دەپيرمانا^۹ آپاراندا بىر كۈرپودن كىچىرىدى. كۈرپونون اوستوندە نىچە بۇيۈك دئشىك^{۱۰} آچىلمىشىدى. بىر دئشىكلىرن چايىن سوپۇنو گۈرمك اوЛАردى. شوکور احتىاطلا كۈرپو دن كىچىب، چايىن اوتايينا گىئىدى. دەپيرمانين خارابالارى اوستوندە بىر دىستىغىرچىن اوستورموشدو، و شوکور ياخىنلاشار كىن ھامىسى بىر- بىرىنىن آردىنجا اوچورلار.

شوکور دەپيرمانين دووارلارىندان كىچىدى. دەپيرمانين او اوزوندە كى سۇيۇدلرىن دىبىنە چاتدى و قىرغۇنىن بىر دفعە قوندۇغو آغاجا ياخىنلاشىدى. آغاجىن بوداقلارينا باخدى. بوداقلار يېل اسىدېكجه اويان- بويانا اسىردى. ائله بىو واخت گونش، بوتون عظمتى ايلە ياواش- ياواش داغ دالىندان يوخارى قالخىب، اوز قىزىل و اىتى شاعاعلارىنى آغاجلارين يارباقلارينا و چىنلىرىن شەھىنە ساچىدى. بىردىن شوکورون بوغازىن قەھر توتدو. گۈز باشلارى باخىشلارىندا حالقالاندى. گونش، نظمسىز و نورلو تىغەلر مجموعىسى كىمى گۈزوندە گۈرۈندو. سونرا دىلى ايلە دوداغى آراسىندا دىدى:

- مونس! بىس ھاردا قالدىن؟ من سىنى هاياندا آختاريم؟

دويدو کي، آري اوز يوواسيني ايتيرميش و
ايتدى آچ بالالارى آغلاشيلار. اورهىي
داها آرتق توتقون اولدو. ائله بو واخت
آري ديره كدن اوجاراق، اونا ساري گلدى.
باشىنىن اوستونه چاتىقدا شوکور
قورخوب، اوزونو يېغىشىدىرى آري اوخ
داشىندان ايرى يىدى. قانادلارى نين آلتىنى
و قارنىنى چۈھرائي كوركىل بوروموشدو.
آري حياط ديوارى نين اوستوندن اوچوب
كوجىمە گىتدى. ويزىلتى- سى كىسىلىدی.
يئنه حياط، كوجە و باغ سكوتا دالدى.
حىمەطىن (حىاطىن) دۇردد دووارى
شوکور اوچون دار دارى خىدىرىجى يىدى.
اونو اوزوندە سىخىب، اىسنجىدىرىدى.
باخىشىنى حىمەطىن تورپاق آيسىندان
(كېنەن)، و بالجىق و گون دگمىش
ديوارلارىندان گوتوروب، گوئىه دىكدى.
ياي فصلىنىن گويى، گوئى رنگلى و

ايله ستارهنى گۈرددو. اونلار پالتار يوماڭ
اوچون چايا گىتىرىدىلر. اولجه ستاره
شوکورون گلمىسىن دويوب، اوجا سىسلە
دئىدى:

- آنا شوکور گلدى.
سونرادا اونون اوزونون نه وضعىدە
اولدوغونو گۈردو كده، تعجب و اضطرابلا
دئىدى:

- واى آنا، گۈر نه گونه قالىب؟ اوزونون
رنگى قاچىب.

آنا پالتارلا دولو اولان تشتى باشينا
گوتورموشدو، شوکورو گۈرمىكن
قاشلارىنى چاتىب، دئىدى:

- ايندىيەجن آچ - سوسوز هاردايدىن؟
شوکور ياواشجا دئىدى:

- قىرغىزمى آختارىرىدىم.

آنا ائله همين غىبلە دئىدى:
- بو بىلە ساعاتى؟! يوخسا اوزونو مريض
ائله يىبب، يورغان - دوشىيە دوشىك
ايستەپىرسن؟ تىز اول گىت ائوه ناهارىنى
يىشى. كاسادا بىر آز كره ساخلامىشام
سفرهنى آچ، چۈرەكتن يىنى.

آناسىنىن بىر آز يومشالدىغىنى حس
ائدىن شوکور ياواشجا دئىدى:

«ياخشى» سونرا يىسە اوتاباغاسارى
گىتىدى. بىر آز سونرا حىط (حياط)
قـاپىسىنىـن
آچىلىب، اورتولمه سىئى ائشىدىلدى. آنا
ايله ستاره گىتمىشىدىلر.

شوکور آچ دا اولسا، اشتەها سىزلىقلابىر
از چۈرەك ايله كرە يىبب، حىمەطە گىتىدى.
اورمېئىنە آغىر و آجي بىر غم چۈكموشدو.
دووار دىبىنده اوتسوردو دىزلىرىنى
قۇجاقلابىب، فيكىرداالدى. حىمەطىن
آشاغىسىندا اولان آنبار خارابالىغى نين
مەر⁹ يېتىمىش دىرىمىنىن اطرافىندا قارا و
امرى بىر آرى اوچماقاداايدى. آرى نين
سسى كىتدىن اوباشىندان گلىب، ائشىدىلىن
عملى بىر نالىمە اوخشايىرىدى شوکور بىلە

سسلری دینلەمگە باشلادى. او بولىرىن سىلىرى دىنلەمگە باشلادى. آراسىندان قىرغۇنى نىن سىسىنى آراپىردى. اىستەپىردى بىر داها او سىسى ائشىتىسىن، اورەمىي يېرىنندن اوپىناياراق، بىدنى قىزىشىب، دوداقلارى گوللەسىن.

ائىلە ھەمىن واختدا، مىيدانچادا باشقا بىر اىتلە بوغوشماقدا اولان حاجى بايرامىن اىتىنин ھورولتوسو ئىشىدىلدى. بىر آندا اونلارين سسلرى بىر. بىرینه قارىشىب، سكوتو پوزدۇ. شوکور گۈزلىنى آچدى.

گونش ائلورىن و باغلارين دىوارلارى

اوستوندن ساچلارينى يېغىشىدىرىر. گون

باتان طرفەدە ھوندور دىوار كىمي گۈرۈن

گۈئى و اوزاق داغلارا سارى چىكىلەرك،

اونلارين آرخاسينا سورمك اىستەپىردى.

شوکور بىر آن گونشه باخىب، دىل-

دوداغى آراسىندا ززمە اىتدى: «گونش،

هارا گىتىرسىن؟ يوخسا گۈرمۇسن مى

مونس گىلمەيىب؟ دۇز گونش! قوى مونسىم

قايىتىسىن!»

آنچاق گونش گۈئۈن بوجاغىندان

آشاغى سوزور داغلارا ياخىنلاشىرىدى.

شوکور آه چىڭىر ك دىئى: «آه... گونش!

گونش!...»

آرتىق غربوبون بوز رنگلى تۇزو ھەرىتە

ياپىلىمىشىدى. قارغالار، سىفېرچىنلار

چۈلەن قايىدېرىدى. كىچىك مال سورولرى

ياواشـ يواوش كۆچەلرە چاتىمىشدىلار.

آردى وار

-
- ١- نارىن= رىز
 - ٢- بوداق= شاخە
 - ٣- آغاج دلن= دار كوب
 - ٤- يوسون= جلبك
 - ٥- گۈلمج= حوضچە
 - ٦- دەپىرمان= آسياب
 - ٧- دئشىك= سوراخ
 - ٨- بىتىگى= گىاه
 - ٩- مىر= موريانه

دوروايدى، شوکورون گۈزونە ساحلسىز بىر دىنiz كىمى گۈرۈنوردو. اونا آخىب، توڭولن چايىلار اىسە، كىندرلىپىندەكى چايىدان مىن دفعە درىن و بۇيۇكايىدى. اۆز باخىشىنى بىر داها يېر اىلە اۆز- اۆزە دوران بو ترسە دىنizين درىتلىكىنە آندى. اورادا سايا گلمز قىدرىملىكىنەن اوجو بويدا آغ و نارىن نىقطەلەر قاباناشىرىدى. گۈزلىرى يورولوب، سولاندى آرامجا كىرپىكلەرىنى يوموب، اختيارسىز اۆز- اۆزونە دىئى: «مۇنس! آخى ھاياندا قالدىن...»

بوغازىنى قەرسىخىدى. آه چىكىب، يئرىندەن قالخدى. سوسوزلوق حس اىتدى. ناھارдан سونرا سو اىچىممىشىدى. حىچەطىن بوجاغىندادا دووارا دايىسانمىش سو بىزە كەمسىنە سارى گەتكىدى. پارچا بىر توب كىمى اولان بىزە كەجەنин تېپەجه گىنى كۆتۈرددۇ. بىزە كەجەنيلە بىزە كەجەنин بوغازىندان يارىشىب، اوپىرى كەيلە اوئون قارنىنى قالخىردى، سرین آغزىن قورو و اىستى دوداقلارينا دايىايىب، قورتا- قورت اىلە چىكىدى باشىنا. سو آغزى نىن اويان- بويانىندان تۈكۈلوب، كۆئىنەيىنى بىر آز اىسلاملىتىدى. دويىدوقدان سونرا «سلام اولسون حسېنە» دەپىب، بىزە كەجەنلى دووار دايادى. تېپەجه ىيىنى دە قويوب، قايىدېب اۆز يېرىنەدە اوئوردو.

ايىندى گونش دوز بوغازى نىن آلتىنا و

ياش كۆئىنەيىنه شاخىردى.

كىندى سايىخىن اىسىدى. اوشاقلار مال- داوارى چۈلە آپارمىشدىلار. كىند بولاغى نىن آرام و تانىش اولان شىرىلىتىسى ائشىدىلىپىرىدى. بعضًا بىر قادىن سو دوللۇرماق اوچون اۆز بىزە كەجەنلى دەلولونو بولاغىن كىچىك شىرراخى نىن آلتىنا توتور، اوئون سىسى نىن ھاواسىنى دىگىشىرىدى.

شوکور اسنه يىب كىرپىكلەرىنى يومدو. و بعضًا باغلاشدان و اويان- بويانىندان قالخان

اوشاقلارلا هنرمندلر

کریستین آندرسن

دونيا اوشاقدىرىتى نىن ان بؤبۈك
يازىچىسى هانس كريستين آندرسن، ۱۸۷
ايلى بوندان اول دانماركىن اودنس
(Odense) شهرى نىن ازدحاملى
محلمىرى نىن بىرىندە دونيا يا گۈز آچدى.
آتاسى باشماقچى ايدى و يازىب-
او خوماقدان چوخ آز باشى چىخاردى.
آناسى ايسه ساوادىسىز و خرافىيە اينانان بىر
قادىن ايدى. آندرسن، ائلە اوشاقلىغىنidan

باشماقلار»، «صنوبر آغاچی»، «حلبلى ایگید عسگر» آندرسن-ین ان مهم خصوصىتى اونون افسانه يه آرتقى اهمىت وئرمىسى دير. اونون ۱۶۸ افسانهنى احتواه ائىدن «پىرى افسانهلى» اثرى اولمز بىر اثره چۈرۈلمىشىدیر.

ايىدى گلىن آندرسن-ین اوْز دىلىندن حياتى نين بىر گوشىعىنه نظر سالاق: آندرسن دئىير: اوشاق اولدوغوم زامان، ابلىسيمن گئرچىكىن حاضير اولدوغونا باخما ياراق، آلامدا او ياخىنلاردا ايدى، و چارمىزىلرین خطر قارشىسىندا، ائله جىده حاكمىلرین ظلملىرى قاباغىندا تىكجه حمايتچىلىرى او (آللاه) ايدى. آندرسن-ین اوشاقلىق دۇرۇنندن بىر خاطىرىمىسى، كىنده اكينچىلره ياردىم ائتمك اوچون چۈلە گىتمىسى دىر، او، چۈلە اولاراق، بىردن- بىرە بىر مباشر (اوْزو دە حىرىلى بىر مباشر) اونلارا هجوم ائدىر: بىز اونو اليندە بىر شاللاق اولاراق بىزە سارى گىلدىكىنى گۈرددوك، در حال آنام و بوتون آداملار قاچدىلار.

منيم آياغىمدا چارىق وارايدى، ال- آياغىمدا يىتىرىدىكىم اوچون باشماقلار تىكان آياغىمى ائله يارالادىلاركى، قاجا بىلەمەيىب، دالىيىا قالدىم. او كىشى منه چاتىپ، منى وورماق اوچون شاللاغىنى قووزادى، من ايسە، گۈزلىرىنە باخىب اوجادان چىغيردىم: «آللاھىن گۈزۈنون قاباغىندا، منى وورماغا نە جور جرات ائدىرسى؟»، او كىشى ايسە شاللاغى ائندىرىمەدن، قىراغا قويوب هانس-ا بىر سكە وئرىدى. آناسى اينانىرىدى كى: منيم عزيزىم «هانس كريستين آندرسن»، عجىبە بىر اوشاق دىر.

آندرسن اثرلىرى نين نئچەلىكىنە اطرافلى بىر باخىش

اوْز رؤىسالارى اىلە ياشاشىپىرىدى. اونون آرزو سو «مشهور» اولماق ايدى. يوشۇللوقدان علاوه، اونون درسى ۵۵ ياخشى دئىيلىدى. آندرسن، ۱۱ ياشىندا يىكن آناسىنى الدن وئرىدى. او، ۱۴ ياشىندا چاتدىقدا كوبىنها كا گىئىدip اورادا بىر خوانىنده و يا هەنرمند اولماق اىستىدى. چوخ اللشىدىكىن سونرا كوبىنها كدا «رويال» تىاترينا داخل اولدو. آمما سىنى نىن دىگىشىلمىسىنە گۈرە چوخ تىز اورانى ترک ائتدى.

آندرسن، «رويال» تىاترinden بىر آز تجربه الده ائتدىكىن سونرا نمايشنامە يازماغا باشلاadi. ۱۷ ياشىندا چاتدىقدا، اسلاقلىز (Slagelse) مدرسەسىنده تحصىل ائتمك اوچون تىاتر مدیرلىرى نين بىرى نىن طرفىنдин مادى ياردىم آلدى. او، مدرسه مدیرى نين ائۋىنده قالىرىدى. آندرسن، سونرالار كوبىنهاك داششگاهى طرفىندين قبول اولوندو، ائله اورادا دا تحصىلاتىنى بىتىرىدى.

۱۸۲۷ - نجى اىلە آندرسن-ین «اوْلوم حالىندا بىر اوشاق» عنوانلى اىلك شعرى كوبىنهاك گوندەلىكلىرى نين بىرىنده چاپ اولدو.

سونرالار او، بىر بىر اوْز زىگىن نشر اثرلىرىنى، نمايشنامەلرىنى، شعرو و رومانلارىنى يازدى. او، آلمان، سوئد، اسپانيا، ايتاليا، پرتغال و اورتا شرقە سفر ائدلەر اوچون «راهنما» كتابلارىنى يازدى.

۱۸۳۵ - نجى اىلە آندرسن-ین «بىدېھە يازان» عنوانلى اىلك رومانى چاپدان چىخدى. بو كتاب، اوروپا دا گىئىش بىر مقىاسدا يابىلدى و اونا بؤيوك بىر شهرت قازاندىرىدى.

آندرسن- ين باشقۇا اثرلىرى نين آدى بىلدىر:

«كېرىت ساتان قىزجىغاز»، «چىركىن بالاجا اوْردك»، «سو پىرسى»، «قىرمىزى

هلندلى يازبچى خانىم «آنى
اشعىت» -ين ملتلى آراسى
اندرسن جايىزهسى آلما
مراسىمىنده كى چىخىشى،
1988

عزيز هانس كريستين!

سنین بو ايلكى جايىزەنى من قازاندىم. نه
قدەر سئۇيندىگىمىي بىلمىرسن. بالاجا بىر
قىز اولدوغۇم زاماندان، سنین ناغىللارين،
ياشاپىشىمەن بىر حىصەسىنى دولدۇرور.
اونا ناغىللار، اوشاقلۇق دۇرۇندا، منى
دەفعەلەرلە، گولدوروب، آغلاتمىشىدىر. ايندى
ايىھە، منىم الھام و تەرىنیم دىرلر. سنین
جايىزە نە لا يېق گۈرۈلدۈيەم بىلدىكە،
چوخ-چوخ سئۇيندىم سونرا ايىھە، «اوسلو»
يا قەدر، بو اوزون يولو اوچاقلا اوچوب
گىلمەلى اولدوغۇم بىلدىكە، قورخدوم.
البته بونودا بىلىرسن كى، بىز بو گونلار، اۆز
قانادلا رىمېزلا دېليل، اوچاقلا اوچورۇق.
آنچاق، من، اوچاقدان قورخدوغۇمدان
آرتىق، انگلisis دىلىنده دانىشا جاغىمدان
نىڭاران يەدىم. آخرى، من انگلisis دىلىنە

اندرسن، شىفاهى خلق ادبىياتى اىلە
درىيىن تانىش ايدى. اونون ناغىللارى، اۆز
دۇرۇنون نىچە اولدوغۇنون گۈزگۈسىدۇر. بو
ناغىللارين بعضىسى، شىفاهى افسانەلرى
عکس ائتدىرىر. آنجاق بو يېنى دن يازمالار،
بىر انسانىن روپاسى دىر كى، يوشۇللوغۇن
آجىلىغىنى دادىب، اونو اۆز مىذهبى
عقىدەلرلە قارىشىدىرىب، اۆز بؤيووك روپا
قانادلا رى نىن ياردىمىي اىلە، چىشىدىلى
ناغىللارا چىۋىرمىشىدىر. اونون اثرلىرىنى
ھمىشىدىرى ساخلايان، اونون چوخ
گوجلو خىالى، گوجلو قلم صاحىبى
اولماسى و باخشىلىق و اصىللىگە درىن
حۋۇرتى بىلەمىسى دىر. بىر چوخ متخصصلەر
اونو، «اوشاقلار ادبىياتى نىن آتساسى»
آدلاندىرىمىشلار، ايندى ايىھە «اوشاقلار و
يېنى يەتمەلر ادبىياتى نىن جايىز مىسى» اونون
آدىنادىرى. بو بؤيووك جايىزە، اىكى اىلەن
بىر، اوشاقلارين ان باجارىقلى يازبچىسى و
يا رسامينا تقدىم اولۇنور.

ایکی دوستوملا- هاینریش هاینه، چارلز- دیکنتر- سنین حقیندہ دانیشیردیق بو نتیجه یه چاتدیق کی، یاخشی استعدادین واردیر. دئمک، قورخما، قاباغا گئٹ و یاز یشنده یاز. آنجاق نمایشانه یازما دالینجا گئتمه. من، گئتدیم و عاجیز قالدیم. صممیمی و ساده ناغیللاردان یاپیش، من یاپیشان کیمی.

بورادا بیز، چوخدا السیز- آیاقسیز دئبیلیک، بیز چالیشیریق کی، سنین ان یاخشی کتابلارینی چاپ ائتمهین انگلیس و آمریکا نشریاتینی جزالاندیراقد.

من اوز ویدئوملا (دوغرودور، بیزیم ویدئوموز وار!) حاکیملر ایشینه نظارت ائدیرم. آنجاق بونو دا بیل کی، اگر بو جنابلار، نیچه دئیمەر بو کوتلهوی معلومات واسیطەلەری دئىسلەر کی، «بیز گون بو طمطراقلی آپاراتلار مز خرف شکىللەر ایله ادبیاتا غلبە چالا جاقلار»، در حال آپاراتى سوئندورمەم. امین اولون کی، هئچ بیر شئى دىلین یېرىنى توتا بىلمەيمەجكىدىر.

قدس كتاب دئبىر: هر شىئىن اول سۆز وارايىدى. منجە سونا قىدمە دە سۆز، قالا جاقدىر، سیز، (يېر كورمى نىن اھلى) اوز سيارەنیزىن باشىنا بو قىدمە بلا گئىردىگىنىز اوچون البتە کى سون زامان چوخ دا اوذاق دئبىل.

اميدوارم کى، هر شئى ايستەدىگىن كىمی اولسون- هم «اسلو» يا ائتدىگىن سفرين، هەمدە کى باشقاشىلەر.

سنین دوستون
هانس كريستين آندرسن

اتک يازىسى
* اوشاقلار ادبیاتى اوزىزه- ۲۱- نجى ملتار آراسى كىنگىمىسى (اسلو- ۲۶- ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۸) «اوشاقلار ادبیاتى و كوتلهوی معلومات واسیطەلەری» باشلىقلى مۇۋضۇغا اشارە ائتمك اىستەبىر.

چوخ قىرىق- قوروچ دانىشىرام- حتى سىدن دە ضعيف در جىمە دانىشىرام، (يادىندايرمى، لىدىن دە «چىركىن اوّرد ك بالاسى» ناغىيلىنى چارلز دىكىنتره اوخودوغۇن زامان، نە جور انگلىسجه دانىشىردىن؟)

دوغروسو بوجادىه، منيم اوچون ھم ماراقلى دىر، ھم دە کى انگلىسجه دانىشاجايىمدان بىر آز اورەيىم سىخىلىر. اودا ائلە بىر واختىداكى، حتى منيم ان یاخشى كتابلاريمدا انگلىسجه يە ترجمە او لمایبىدىر. يقىن کى حاکىملەر هيئىتى، تام حۇوصلمسىز ليكلە منيم كتابلاريمىن، آلمانجا، ژاپونجا و يَا دانماركجا ترجمەلەرنى او خوماق مجبورىتىنده قالميشلار. و يقىن کى، «ھلنەد اوشاق كتابى دفترى». دفعەلرلە تكرار ائتمىشدىر كى: «بلى، فيلان كىسىن ھلنەد چوخ طرفدارى واردىر. سونرا دا يقىن حاکىملە بىلە جاواب وئرمىشلە: «ياخشى، ھلنەد، فوتالىن دا طرفدارى چوخدور . آنجاق نە اولورسا - اولسون ايندى، ۱۹۶۰- نجى ايلدە آدى، نامزدلر لىستىنە دىر، آنجاق نە ياخشى كى، جايزةنى اونا وئەك». ائلە بو ايشى دە ائتدىلەر.

عزيز هانس، من ايللر بويو، چىركىن اوّرد ك بالاسى ايدىم، سونرا ايسە چىركىن و گوجلو بىر قوجا! آمما، ياخشى، نە اولورسام دا ايندى ، بىر جە سونا يام. سنى هەميشە سئۇمن: آنى

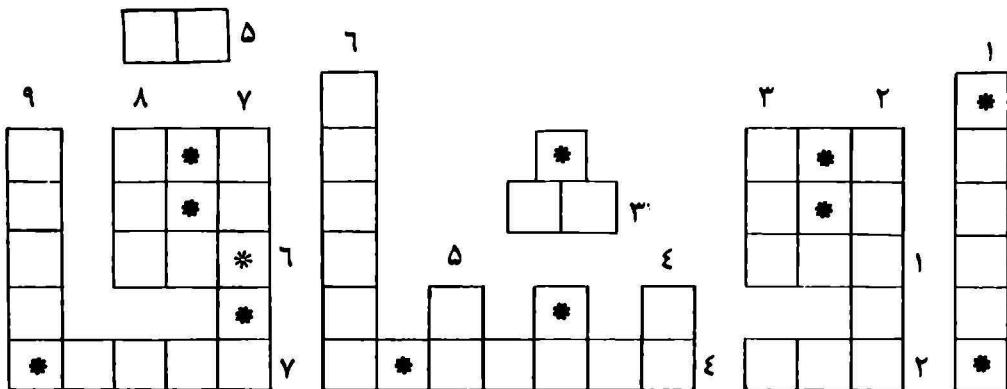
عزيز آنى، منيم جايزةمه لا يېق گۈرۈلۈيون اوچون، تېرىك ائدیرم.

من، سنى ياخشى تانىييرام، يادىمدادىر كى، سن ۹ ياشىندا اىكىن، منيم بالاجا دنىز پرېسى ائرىمە نە قىدمە آغلادىن منسە سە اورەيىم يانىرىدى. دونن،

بولماجا

□ آرزو چلبیانلو / ۱۶ یاشیندا / تبریزدن

یوخاریدان آشاغیبا

- ۱- بیر نوع بولبول آدی دیر.
- ۲- آلاه
- ۳- قیشدا گوئدن یا غار.
- ۴- بو حیوانی مینیب چاپارلار.
- ۵- بیر حرفین تکراری.
- ۶- قیز اوشاقلاری بو او وونجاغی
(اسباب بازینی) چوخ سئویلر.
- ۷- من، سن،...
- ۸- سول دئیل.
- ۹- آنامیزین آتاسی.

ساغدان سولا

- ۱- ایچی قیرمیزی رنگده، دن-دن اولان میوه‌نین آدی.
- ۲- ایلين بیرینجی فصلی.
- ۳- چوخ دئیل.
- ۴- شرقی آذربایجانین مرکزی.
- ۵- ایکینجی مفرد شخص.
- ۶- قارا دئیل.
- ۷- سئو گیلی پیغمبریمیزین آدی.

عزیز دوستلار، بولماجا یا دوز جواب
وئره بیلسنه نیز، آرانیزدان ایکی نفره قرعه
اوzerه جایزه وئره جهییک.

۱۷- نجی سایی بولما جاسی نین جاوابی

۱	۵	۴	۳	۲	۱	۸
۲	۶	۵	۴	۳	۲	۷
۳	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۴	۰	۹	۸	۷	۶	۵
۵	۸	۷	۶	۵	۴	۳
۶	۹	۸	۷	۶	۵	۴
۷	۰	۹	۸	۷	۶	۵
۸	۱	۰	۹	۸	۷	۶

دقت

عزیز دوستلاریمیز محمد رشتبر و آرزو فتاحزاده، آدرس لرینیز الده اولمادیغی اوچون جایزه لرینیزی گوئندره بیلمهدیک. ایلک فرستنده آدرس لرینیزی کپنگه گوئندرین.

دوزه‌لیش

کاشفی دیر.
* یوخاریدان آشاغیبا، -نجی ستونون بیرونی توپیخی چابان دوشوش دور، اونون توضیحی بملدیر: کلم عالی‌سیندن بیربینگی

۱۸- نجی سایی نین جدولینده ایکی پرده بانلیش گشتمیشدیر.
بیز، عزیز اخوجولا ردان عذر دیله‌بیر، دقتارینه گؤره تشكرا اندیریک.
* «کچ» پشی سیلین کاشفی دئیبل، سل و برسونون

قابل توجه
ناشران،
نویسنده‌گان،
شاعران و
مترجمان!

از این پس، برآنیم صفحاتی از مجله «کپنک» را به معرفی آثار چاپ شده ویژه کودکان و نوجوانان (به زبانهای مختلف) اختصاص دهیم. لذا، کسانی که مایلند آثارشان در این مجله معرفی شود، دو نسخه از آثار خود را به آدرس مجله یول (بخش کپنک) ارسال دارند. آدرس کپنک: تهران، خیابان فردوسی- کوچه شهید شاهچراغی، مؤسسه کیهان- مجله یول (بخش کپنک).

منوچهر فتحی / ۱۲ یاشیندا / تهران

